

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU**

**KIRSAL ALANDA KADININ
GÜÇLENDİRİLMESİ VE KIRSALDA KADIN
GİRİŞİMCİLİĞİNİN DESTEKLENMESİ
KONULU ALT KOMİSYON TUTANAKLARI**

Tarih: 22 Aralık 2016 Perşembe

22 Aralık 2016 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.35

BAŞKAN: Emine Yavuz GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN – Sayın üyelerimiz, değerli katılımcılar; Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi ve Kırsalda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Alt Komisyonunun 11’inci toplantısına hoş geldiniz.

Bizler, Komisyon olarak, kırsal alanda kadının güçlendirilmesi için kadının sahip olduğu güçlerin ortaya çıkarılması ve yoksulluk, eğitim, sağlık, tarımsal üretim, girişimcilik, pazarlama, örgütlenme, sosyal güvenlik gibi güçlenmeyi güvence altına alacak birçok faktöre ilişkin sorunların çözülmesi gerektiğine inanıyor ve bunun için çözüm önerisi sunmayı amaçlıyoruz.

Bu sebeple, bugünkü toplantımızda, 21 Aralık Dünya Kooperatifçilik Günü vesilesiyle, özellikle kadın kooperatifleri üzerinde duracağız.

Nüfusumuzun yarısını kadınlarımız oluşturuyor. Bu üretim sürecine katılmasında da kooperatifçiliğin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Kooperatifler, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın önemli araçlarından biri, aynı zamanda iş birliği ve dayanışma örneği.

Kooperatifçilik, 21 Aralık 1844 tarihinde, ilk defa İngiltere’de faaliyet göstermeye başlamış. Bizde ise ilk kooperatif Mithat Paşa tarafından 1863 yılında Memleket Sandığı adı altında kurulmuştur. Kooperatifçiliği daha ileriye taşımak amacıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığımız da Türkiye’de Kooperatifçilik Strateji ve Eylem Planı’nı uygulamaya sokmuştur.

Bizler, özellikle kadınların kooperatif kurarak veya kooperatiflere üye olarak örgütlenmesini ve güçlenmesini destekliyoruz ve bu yönde sizlerin de önerilerine ihtiyacımız var, bunları da raporumuzda inşallah sunacağız.

Yine, kadın kooperatiflerimizin kooperatif kurarken karşılaştığı zorluklar, başarıları ve hedefleri noktasında onları da dinlemek istiyoruz.

Aramızda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında temsilcilerimiz bulunuyor. Kendileri bağlı oldukları kurumların adına kadın kooperatifleri için çalışmalar yapmaktadırlar, bununla ilgili bilgileri sunacaklar.

Şimdi, ben, öncelikle bir çerçeve çizmesi için -daha önce de toplantımıza katılmışlardı- Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden Profesör Doktor Bülent Gülçubuk Beyefendi’ye söz vermek istiyorum.

PROF. DR. BÜLENT GÜLÇUBUK – Efendim, günaydın.

Öncelikle davetiniz için teşekkür ediyorum, hem şahsım hem de Ankara Üniversitesi adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, sizleri de kutluyorum böyle bir etkinlik düzenlediğiniz için.

Ben, dünyanın ekonomik kurtuluşunun biraz kooperatifler aracılığıyla olacağına inananlardanım, ama bugün biraz da kendimi rahat hissediyorum, Bakanlık kanadından elimi biraz daha bağımsız hissediyorum.

Şimdi, tabii, kooperatifçiliği önemsiyoruz. Aslında dünyadaki son gelişmeler, biraz da ekonomik alanda kutuplaşmaların arttığı bir dönemde kooperatifçiliği daha fazla ön plana çıkarıyor, bu da kooperatifçilik üzerinde biraz daha fazla durmamızı, özellikle kırsal kesim için, küçük işletmeler, orta işletmeler için biraz daha zorunlu bir şekilde ortaya çıkıyor.

Ben, sunumum içerisinde, bugün neden kırsalda örgütlenme gerekli, amaç nedir, daha sonra kooperatifçilik sektörü, kırsalda neden yetersiz bizim kooperatifçiliğimiz, daha sonra bunu kırsalda kadın ve kooperatif boyutunda ele alıp, en sonunda da bazı çıkarımlarda bulunmaya çalışacağım.

Şimdi, tabii, hepimizin bildiği gibi, üniversite tarım ekonomisi derslerinde öğrenci arkadaşlarımıza hep şunu söyleriz: Türkiye tarımının en tipik özelliği bir küçük tarım işletmesi olması, ikincisi -bu konuda önlemler alınıyor- parçalı işletme yapısı olması. İşte, biz, özellikle küçük işletmelerin çıkarı için kooperatifçiliği öngörüyoruz ki başka türlü daha büyük ölçeklerde ekonomik örgütlenmeye gidemedikleri için. Tabii, biz bu örgütlenmeyi sağladığımız zaman da bu yönde etkinlikleri tarif etme anlamında, kamuoyu yaratma, politik baskı grubu yaratma anlamında da katkıda bulunabilecek diye düşünüyoruz. Diğer yandan, kadınların toplumsal ilişkiler sisteminde daha etkin yer alması için de biz kırsalda mutlaka örgütlenmeyi gerekli görüyoruz, böylece, biz, bunun kırsalda kalkınma sürecine de katkıda bulunabileceğini düşünüyoruz.

Peki, ana amacımız ne olmalı? Ana amacımız kırsalda sürdürülebilir bir gelir yapısının, bir refah yapısının ortaya çıkarılması.

Bir şeyin altını çiziyorum. Kooperatifçiliği, Türkiye açısından, özellikle, genç nüfus ve kadın için daha fazla ön plana almamız gerekiyor. Yeni iş alanlarının açılması, kırsal nüfusu özellikle genç ve kadın için yerinde tutulabilir ve yaşanabilir hâle getirmek için, etkin pazarlama koşullarının yaratılması için, kredi temini için biz mutlaka kırsal alanda örgütlenmeyi yapmamız gerekiyor, ana amacımızın da bu olması lazım.

Biraz ana başlıklarla “Neden kırsalda kooperatif örgütlenmesi?” dediğimiz zaman, mal ve hizmetlerin sunumu için pazarlamadan tutun sermaye birikimine kadar, ekonomik büyümeden kalkınmaya, yerelde kalkınmaya kadar birçok alanda, biz, mutlaka, tarımda, kırsalda kooperatifçiliği öngörüyoruz.

Şimdi, dünyada kalkınma paradigmasında ciddi değişimler olmaya başladı. Özellikle 1990’dan sonra, artık büyümeye dayalı bir ekonomi, aynı zamanda mutlaka kalkınmayla da taçlandırılması gerekir biçiminde yaklaşımlar ön plana çıktı.

Bugün de burada var olma nedenimiz, belki, bir toplumsal cinsiyet eşitliği, yoksulun güçlendirilmesi, çocuk ölümlerinin azaltılması, eğitim sağlık olanaklarının her kesime götürülmesi, bir de mutlaka üreticilerin tabana dayalı etkin örgütlenmesi, bu yeni kalkınma paradigmasında sıklıkla vurgulanıyor ve bütün bunlar, bizi kırsalda özellikle yaşam kalitesinin yükseltilmesine doğru götürecektir.

Şimdi, tabii, Birleşmiş Milletler 2012 yılını “Uluslararası Kooperatifler Yılı” ilan ederken buradaki temel slogan şuydu: “Daha iyi bir dünya kurmak için kooperatiflerin katkısını artırmak.” Aslında anahtar sözcüğümüz bu. Daha iyi bir dünya kurmak ama bu dünyayı kırsalda da kurmak gerekiyor, mutlaka kooperatifçiliği kırsala ve başta kadınlar, gençler olmak üzere götürmemiz gerekiyor.

Ben, size çok fazla derine inmeden bazı rakamlar vermek istiyorum, aslında bunlar hepimizin bildiği rakamlar ama, bir saptamada bulunmak istiyorum.

Dünyada 800 bin kooperatif var, Türkiye’de yaklaşık 70 bin, son rakam bu, bakanlıkların web sayfasından aldım bunu.

Şimdi, burada şu görülyör: Dünyadaki kooperatiflerin neredeyse yüzde 10'u Türkiye'de, ama çalışan sayısı açısından Türkiye'de biraz sorun var, kooperatiflerin bir istihdam yaratma sorunu var. Yani kooperatiflerin yaklaşık yüzde 10'u Türkiye'de ama çalışan sayısı dünyada 100 milyon, Türkiye'de sadece 100 bin. Yani yüzde 1 bile olsa 1 milyon istihdam yaratacak, ama yüzde 1 bile istihdam yaratamıyor, kooperatiflerin belki de en önemli sorunlarından birisi istihdam yaratma anlamında burada ortaya çıkıyor.

Tabii, bir de giderek büyüyen kooperatifler var. Dünyadaki kooperatiflerin yüzde 27'si tarım ve gıda sanayisi alanında kurulmuş, bu bizim için çok önemli bir veri ve dünyada 100 milyon doların üzerinde ciro yapan 1.658 tane kooperatif var ki bunların da yine yüzde 28'i tarım ve gıda alanında.

Dünyada en büyük 300 kooperatifin yıllık ekonomik büyüklüğü 2 trilyon dolar sınırına ulaşmış fakat burada bir rakamla bir iki şeyi karşılaştırmak istiyorum. 2014 yılının en değerli markaları arasına bakarsanız 1'inci sırada Apple" var; 118 milyar dolar marka değeri var; 2'nci sırada Google, 107 milyar dolar marka değeri var. Biz de hep kooperatifler büyük işletme olabilir mi, çok uluslu olabilir mi gibi yaklaşımlar var. Fakat burada, şu tabloda çok önemli bir şey görülyör: Dünyadaki en büyük 10 kooperatifin faaliyet alanı ve işlem hacmine baktığımızda, 1'inci sırada Fransa'da tarımsal kredi kooperatifleri ki -bunlar tamamen ortaklara ve tabana dayalı, üreticilere dayalı- bakın bunların da işlem hacmi 103 milyar dolar. Yani dünyada en yüksek marka değeri olan özel şirket kadar yıllık işlem hacmi var. Demek ki kooperatifler de büyük ekonomik ölçeklere ulaşabiliyor. Burada 10 tane büyük kooperatiften 5 tanesinin alanının kırsalla, tarımla, ormancılıkla ilgili olması da aslında dünyada bu konuda geline noktaı göstermesi açısından vurgulayıcı bir tablo diye düşünüyorum. Bugün Avrupa ülkelerinde 4.200 tane Avrupa kooperatif bankası var, 150 milyon müşterisine hizmet veriyor. Dünyada 2 doların altında yaşam süren 80 milyon aileye kooperatifler ulaşmaya çalışıyor. Bugün 1 milyara yakın insana kooperatifler finansal destek veriyor yani bizim aslında umduğumuzdan çok daha büyük bir ölçek var.

Bu haritada da dünyada kooperatiflerin en çok gelişmiş olduğı ülkeler işaretli durumda. Burada şu görülyör: Dünyanın en kapitalist, en liberal ülkeleri aynı zamanda kooperatifçiliğinin en iyi konumda olduğı ülkeler olarak karşımıza çıkıyor.

Ben dünyadan bazı kooperatifler uygulaması hakkında bilgi vermek istiyorum, hani ne var ne yok diye. Burada özellikle içlerinden vurgulayıcı olan bazılarını seçtim. Örneğın, Amerika'da kırsal alanı elektrikleendirme kooperatifleri var ki bunlar ortaklarına yarı fiyatına elektrik temin eder.

İngiltere, çok ilginç, bu da yeni bir tür: Hat kooperatifçiliğı. Yani diyor ki benim 100 bin ortağım var, 100 bin ortağım telefon kullanıyor, yılda ben senden 5 milyon dakika hat alacağım, ne kadar indirim yaparsın? Ortaklarına iletişimde yüzde 30-40 indirim sağlıyor.

Burada işte Fransa'da, İtalya'da elektronik ticaret kooperatifleri var.

İsveç'te çocuk bakım kooperatifleri var. Mesela, ben bunu kırsal alan için önemişiyorum. İsveç'te çocuk bakım kooperatifleri, yaşlı bakım kooperatifleri var. Mesela, bizde kırsal alanda aslında kadınların tarımsal üretimde bulunurken, ekonomik faaliyetlere katılırken en önemli sorunlarından bir tanesi ev ve yaşam ile iş koşullarının birbiriyle bütünleştirilmesi. Örneğın, bizde kırsal ki buradan kırsaldan kastım sadece köy değil, kasaba, ilçeler, küçük kentler bile bu kapsama giriyor. Acaba biz kırsaldaki kadınlar, gençler için istihdam yaratabilecek çocuk bakım kooperatifleri, yaşlı bakım kooperatifleri oluşturabilir miyiz, bunlar üzerinde düşünebiliriz.

Burada çok önemli bir veri var: Aslında Japonya bu konuda bence atbaşı gidiyor. Japonya’da 600 tüketici kooperatifi var, bunların 27 milyon ortağı var fakat burada ilginç olan, bu ortakların yüzde 90’dan fazlası kadın. Yani Japonya’da 25 milyon kadın kooperatif ortağı. Tabii, böyle olunca aile ekonomisinde biraz yaşam maliyetini düşürme anlamında da fırsatlar elde ediyorlar. Ben bazı örnekleri anlattım.

Peki, bizde kırsalda neden örgütlenme istediğimiz düzeyde değil? Biraz onun da üzerinde durursak... Bir bilinç, farkındalık düzeyimizde sorun var. Bir de örgütlenmeye karşı genel bir bakış açımızda olumsuzluk var, hemen etrafından geçiyoruz. Eğitimde, finansman yetersizliğinde sorunlar var. Çekişmeler var, güven duymada sorunlar var.

Bir de cinsiyet yargılı yaklaşımlar var, bunun üzerinde durmak istiyorum. Aslında bu biz erkeklerden kaynaklanan bir şey. Kooperatif kadın işi midir, erkek işi midir veya bir kooperatif ortakları olduğu zaman yönetime kimler gelecek? Bunlar üzerinde düşünüyoruz, biraz bunu aşmak durumundayız.

Bir başka boyut: Tabandan gelen isteğimiz az, biraz hep vermeye dayalı örgütlenmeyi ön plana koyuyoruz. Zamanla amaçtan sapmalar olabiliyor, amaçların aktarımında belirsizlikler ortaya çıkabiliyor. Bir de birbirine alternatif politikaları uyguluyoruz. Değerli Bakanlık temsilcileri de burada. Belki de bugün buradan çıkacak -Sayın Genel Müdür Yardımcım da doğrularsa- çok sayıda kooperatif çeşidimiz var, aynı amaca hizmet eden. Bunları bir çatı altında, tamamlayıcı rekabet koşulları altında toparlayabiliriz. Bunlar birbirine rakip olmamalı çünkü gücü dağıtma anlamında maalesef olumsuz rol oynuyorlar.

Kalkınma açısından bu kooperatiflerin -kırsaldan söz ediyorum tabii- işlevleri ne olabilir? Yoksulluk açısından gelirin adil dağılımı, ülke, bölge, yerelin kalkınmasına katkıda bulunabilir. Özellikle kadın iş gücünü harekete geçirme istihdama katkı açısından katkıda bulunabilir. Kırsalda demokratikleşmeye katkıda bulunabilir yani karar verme süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini harekete geçirebiliriz ve fiyatların oluşumuna katkıda bulunabilir bu kooperatifler.

Dünyada giderek artan bir eşitsizlik, adaletsizlik var. Aslında Birleşmiş Milletler 2012 yılını “Kooperatifçilik Yılı” ilan ederken temel bulgularından birisi buydu. Dünyadaki bu adaletsizliği azaltacak temel ekonomik çıkarlardan veya girişimlerden birisi kooperatifçilik olacaktır.

Bakın burada 2 tane rakam çok önemli: 2016 yılında dünyanın yüzde 1’lik nüfusu -ki bu 70 milyon kişi- dünyanın geri kalanından daha fazla servete sahip. Yani dünyanın yüzde 1’i, dünyanın yüzde 99’undan daha fazla servete sahip.

Yine aynı zaman diliminde, bakın, 2010 ile 2015 yılları arasında bir rakam var: Burada dünyanın en yoksul yüzde 50’sinin nüfusu beş yılda 400 milyon artıyor fakat serveti yüzde 41 azalıyor. Derinleşen dünyada bir yoksulluk var. Bu yüzden bizim kooperatifçiliği özellikle belli kesimlerde daha fazla yaygınlaştırmamız gerekiyor, bu bizler için kaçınılmaz sonuç.

Peki, kırsalda kadın ve kooperatifçilik açısından neler yapabiliriz? Biraz da onun üzerinde dursak... Neden özellikle kırsal alanda kadın konusunu ele alıyoruz? Nüfusun yarısı kadın, sizler de vurguladınız ama dünyada şöyle de bir kavram doluyor: Tarımın feminizasyonu. Tüm dünyada tarım giderek kadınsallaşıyor. Şu anda dünyada tarımsal üretimin yaklaşık yüzde 55’i kadınlar tarafından yerine getiriliyor. Bu, Türkiye’de de emek yoğun üretimde giderek daha fazla ön plana çıkıyor. Bazı rakamlar var. Türkiye’de tarım sektörü kadının istihdamı açısından sürükleyici sektör. Bu yüzden bizim mutlaka kırsal alanda kadına daha fazla istihdam, refah alanı yaratacak işlere girişmemiz gerekiyor.

Bu tabloda önemli bir şey var: Şu anda Türkiye’de çalışan her 3 kadından en az 1’i tarımla uğraşıyor ama her 6 erkekten 1’i tarımla uğraşıyor. İşte “tarımın feminizasyonu” dediğimiz olay aslında burada kendisini gösteriyor. Daha çok teknoloji, statü yüksek işlerde erkekler, emek yoğun işlerde, “domestic”

işlerde ise kadınlar ön plana çıkıyor. Yani şu anda tarımın istihdamdaki payı yüzde 21 ama kadınlar açısından bu neredeyse 2 katına çıkıyor. Demek ki tarımda çalışan, kırsalda yaşayan kadınlara biraz daha fazla ağırlık vermemiz lazım.

Bu tablo beni biraz bir akademisyen olarak, biraz da yurttaş olarak rahatsız eden bir tablo. Şu anda tarımda çalışan kadınlarımızın yüzde 95'i maalesef kayıt dışı çalışıyor, bunları mutlaka kayıt altına almamız lazım; bunların refahı açısından ve sosyal güvenlik uygulamaları açısından. Bunu vurgulamak durumunda hissettim.

Burada da 1955'ten bugüne kadar kadın ve erkeğin iş gücü katılım oranlarına bakıyoruz. Kadının iş gücüne katılımında düzenli bir azalış var maalesef, son yıllarda 1-2 puanlık bir artış var. Ama 1955'ten bugüne kadar baktığımızda, her 3 kadından 2'si istihdam dışında kalmış ama her 4 erkekten 1'i istihdam dışında kalmış. Tabii bunda göçün etkisi var, teknolojinin etkisi var ama demek ki kadın bundan daha fazla olumsuz yönde etkileniyor. Hâlbuki dünyaya baktığımız zaman kadınların iş gücüne katılımı açısından burada görüyoruz, bakın dünyada kadınların yüzde 47'si iş gücüne katılıyor, bu ülkelere göre değişiyor. Gelişmiş ülkelerde, bazı yerlerde bu yüzde 70-75 sınırlarını zorluyor. Burada şunu söylemek istiyorum: Eğer gelişmiş ülkelerde tarım sektörü yüzde 1-2 puanlık bir pay alıyorsa Türkiye'de de bizim en az yüzde 50'ye bu rakamı ulaştırmamız lazım, kadınlara istihdama katılımını.

Şu rakam biraz yine üzerinde durulup ciddi ciddi tartışılması gereken bir rakam: Türkiye'de 2,6 milyon erkek girişimci var, 105 bin kadın girişimci var ki bu kadınların da önemli bir bölümü eşlerinin memur olması nedeniyle veya vefatı veya kendi üzerine alması durumunda kalmış. Biz bu sayıyı en az dörtte 1 oranına çekmek zorundayız ki kadınlar daha fazla ekonomik alanda kendilerini gösterebilsinler.

Tabii, kadınların –burada arkadaşlarımız var, bizzat kırsaldan gelen- birçok sorunları var: Düşük statüli işlerde çalışıyorlar, kayıt dışılar, bazı mesleki eğitimlerden yoksunlar, ağır çalışma koşulları var, kendi kaderine razı olma var. Bunları, bu sorunları aşmak zorundayız. Diğer yandan gençlik sorunlarının getirdiği belirsizlik var. Yani kırsalda genç olmak zor çünkü 18-20 yaşında evlenip hemen hayata atılıyor. Öbür taraftan, tarım dışında meslek alanı olmadığı için de bu mesleği çocuklarına aktarma yönünde sürekli sürdürülebilir bir pozisyon ortaya çıkıyor. Bizim kırsalda, tarımdan farklı meslek alanlarını da yaratmamız gerekiyor.

Peki, kırsaldaki kadınlar için kooperatifler ne işlevler üstlenebilir? Bunun üzerinde durabiliriz. Bir kaynak üretme olabilir. Kadınlar daha fazla bu süreçlerde yer alabilir, uluslararası kaynaklara erişebilir. Burada mutlaka yerel yönetimler ve mülki idarenin desteğini kooperatiflere, kadın kooperatiflerine sağlamamız gerekiyor. Farkındalığın oluşturulması, kadınlar arasında özgüven, dayanışma, bunlar oluşturulabilir; sosyal güvence şemsiyesinin altına girme.

Bu kamu yöneticilerinin duyarlılığını sıkça vurguluyorum ben başka toplantılarda da. Bizim sayın valilerimizin, kaymakamlarımızın, belediye başkanlarımızın bu kadın kooperatifleri başta olmak üzere kırsala dayalı kooperatiflerde biraz daha duyarlı olup bunların pazara girmesi konusunda daha fazla çaba sarf etmeleri sorunların giderilmesi anlamında katkıda bulunabilir. Tabii, kooperatifçiliğin geliştirilmesi kadınlara özgüven sağlayacaktır, meslek kazandıracaktır.

Yine burada bir şeyi tırnak içinde vurgulayayım: Kırsal alanda kadınlar için en önemli sorunlardan bir tanesi mesleksizlik. Yani tarım dışında kadınların elinden gelen bir mesleği yok. Bu yüzden de kente göç eden kadınlar şehirlerde en düşük ücretten çalışmaya hazır kesimi oluşturuyor. Biz eğer bunları kırsalda, bulundukları yerde meslek edindirebilirsek bunlar belki kentlere göç ettiklerinde daha rahat tutunabilirler, bulundukları yerde tarım dışında istihdam alanları yaratabilirler. Böylece kırsala tutunmalarını da bu şekilde artırabiliriz.

Peki, nasıl başarılı olabilir kırsaldaki kooperatifler kadın açısından? Birincisi, cinsiyet dengeli yaklaşımı mutlaka benimsememiz lazım. Kadın kimliğini göz ardı etmemek lazım. Yerel değerlere dikkat etmemiz lazım. Aktif örgütlenmeli.

Bir de burada şunu diyoruz: Müdahaleci değil, katılımcı kalkınma yaklaşımı. Yani kadınlar kendi kararları üzerinde söz sahibi olabilmeliler. Biraz daha fazla teknoloji, sermayeyi onlara götürmemiz lazım.

Dezavantajları gözeterek -çünkü yoksulu var, varsılı olan var, engelli kadın grupları var- mutlaka bunlara da dikkat etmemiz lazım, bu kooperatif hareketleri içerisinde.

Son olarak temel çıkarım olarak şunu diyorum: Örgütlenme mutlaka gerekli, bunu yapmak zorundayız. Bunu sadece ekonomik koşulları iyileştirmek için de değil, refahı tüm boyutlarıyla kırsala ve kadına götürmek için yapmak zorundayız, kırsalda tutunabilmek için yapmak zorundayız. Burada da en iyi örgütlenme kooperatifçilik olarak karşımıza çıkıyor çünkü bu bir güç birlikteliği yapıyor, eşit ve adil bir dağılımı öngörüyor. Bunu kadınlar üzerinden daha rahat yapabiliriz diye düşünüyorum.

Burada tabandan gelen gereksinimlerle mi yoksa merkezî yönlendirmelerle mi kooperatifçiliği yapacağız? Mutlaka kadınların tabandan gelen isteklerine dikkat etmemiz lazım.

Kooperatifleşme ama nasıl bir kooperatifleşme? Etkin, pazarda yer alabilen, toplumsal cinsiyeti dikkate alabilen, farklılık yaratabilen bir kooperatifleşme olması lazım. Burada hepimize sorumluluklar düşüyor; kamuya da topluma da. Bu kooperatifleri yaşatmak zorundayız. Bunu yaparsak kırsalda kalkınmaya da katkıda bulunabiliriz.

Bir diğeri de şu anda Türkiye’de yaklaşık tarımsal anlamda herhâlde 150’ydi değil mi, sizin ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığının toplam kadın kooperatif sayısı? Yani yaklaşık 200 kadın kooperatifimiz var. Bunların ortalama 100 ortağı olsa 20 bin ortak demek. Ama Türkiye’de –Sayın Genel Müdür Yardımcım, arkadaşlarımız burada- yaklaşık 8 bin tarımsal kalkınma kooperatifi var, 800 bin ortağı var. Bunların yüzde 10’u kadın olsa 80 bin ortak demek. Burada bir kotaya gidilebilir mi? Bunu bir tartışmaya açmak istiyorum. Kota derken aktif katılımcı kota. Yani yüzde 10 ortak olsa bugün 80 bin kadın ortak demek ama 200 kadın kooperatifinin toplam ortak sayısı 20 bini geçmiyor. Biraz bunlar üzerinde düşünmek, tartışmak lazım.

Bir başka şeyi de burada tartışmaya istiyorum: Bundan sonra bizim kırsala yönelik desteklerimiz örgütlü çiftçiler üzerinden gidebilir mi? Yani tek tek çiftçi desteklemek yerine kooperatiflerin, başta kadın kooperatifleri olmak üzere onlar üzerinden gidebilir mi? Burada da mutlaka cinsiyet dengesine dikkat etmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Son olarak teşekkür ediyorum. İnşallah Türkiye’de kooperatifçilik hareketine bugünkü toplantı olumlu katkılarda bulunur diyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ayrıca, katılan vekil arkadaşlarımızın soracakları sorular varsa alabiliriz, sonra diğer konuşmacıya geçebiliriz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Sayın Hocam, öncelikle çok teşekkür ediyorum.

Aslında benim dileğim bir soru sormak değildi. Sunumunuz o kadar güzeldi ki bunun bizde kalıcı hâle gelmesi mümkün müdür, bizimle paylaşır mısınız diye ricada bulunacaktım.

PROF. DR. BÜLENT GÜLÇUBUK – Eti sizin kemiği benim. Tamam, paylaşabiliriz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Biz Komisyonumuza alırsız sunumu, vekil arkadaşlarımızla da paylaşırız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Müsaade ederseniz Sayın Başkan...

BAŞKAN – Tabii.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bu katılımcı perspektifi son derece önemli ve bizim, şu an, bana göre en çok üzerinde durmamız gereken konu da o yani katılımcı kalkınma. Sosyal bilimlerin, şu an yapmamız gereken en büyük hamlenin... Sahada politika üretirken de aslında bunu çok önemsedığimi ifade etmek istiyorum. Aslında bunu biraz bize açarsanız sevinirim yani katılımcı perspektifle biz bu kooperatiflerde ne yapabiliriz? Yani, sunumun dışında bu konudaki görüşlerinizi alabilirsem...

PROF. DR. BÜLENT GÜLCUBUK – Burada aslında katılımcı perspektifini biraz aktif katılım boyutunda dikkate almak istiyoruz yani kooperatife ortak olmak yetmiyor; kooperatifi sorgulama, yönetimi sorgulama, faaliyeti sorgulama, etkinliklere katılım anlamında burada katılımcı perspektiften söz ediyoruz. Bizde genelde bir pasif katılım var kooperatife; ortak oluyoruz. Yönetim kurulundaki 5 arkadaşımız, 7 arkadaşımız veya 10 tane aktif kooperatif ortağı olan arkadaşımız her şeyi götürüyor, geri kalan sadece ödev bekliyor. Buradaki katılımcılıktan kastımız, herkesin kooperatifin faaliyetlerinde ve sorumluluğunda elini taşın altına sokmasından söz ediyorum.

Bir diğeri de burada alınmış kararlara katılımı aşmamız lazım, bizim karar almaya katılımı mutlaka ön plana çıkarmamız lazım. Bizde tüm STK'larda, örgütlerde şu var: Karar alınır, diğerlerinin buna uyması beklenir. Hâlbuki biz diyoruz ki kooperatif tüm ortaklarıyla bir karar alsın, bu karar hayata geçirilsin ve herkes buna katılsın. Buradaki temel hareket noktamız, aktif, etkili katılım perspektifini mutlaka hayata geçirmemiz lazım.

BAŞKAN – 21 Aralık Dünya Kooperatifçilik Günü vesilesiyle bir araya gelmiş bulunuyoruz. Başkanımız da toplantıya katıldı.

Başkanım, isterseniz siz de kendinizi tanıtırsanız...

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Hepiniz hoş geldiniz.

Sayın vekillerim, başkanlarım; Eskişehir'den, Amasya'dan, Aksaray'dan, Hakkâri'den, Zonguldak'tan ve Düzce'den kadınlarımız var ve kurumlardan değerli hocalarımız, yöneticilerimiz var. Hepiniz hoş geldiniz.

Tabii, konumuz çok önemli. Öncelikle, üst başlıkta kadın konusu var ve Komisyonumuz da bu anlamda “Kırsalda kadını, özellikle kooperatifleşme üzerinde kadını nasıl güçlendiririz?” noktasında çalışmalarını alt komisyon kurarak, 11'inci toplantısını gerçekleştirerek hayata geçirmeye çalışıyor. Biz Komisyon olarak kadının kırsalda güçlenmesini çok önemsiyoruz ki Birleşmiş Milletlerle yaptığımız Türkiye'de siyasi liderlikle ilgili bir projemiz var. Bu kapsamda da bölge toplantıları yaparak, daha özelde de bu alt komisyonun dışında, kırsaldaki kadının sorunlarına daha yakından bakabilmek, yerinde gözlemleyebilmek ve neler yapabilirizle ilgili bölge toplantıları yapıyoruz, ki Kars'ta yaptık geçtiğimiz aylarda, 4 ilimizi topladık. Yerinde işletmeleri, kooperatifleri inceledik, onlarla birlikte irtibat kurmaya çalıştık, kurumlardan bilgiler aldık. Kars'ta yaptık. Ardahan, Iğdır, Ağrı ve Kars illerinde kadın profiline, kırsaldaki kadın profiline baktık. Neler yaşıyorlar, neler yapmak gerekiyor; biz bu konuyu çok önemsiyoruz.

Birlikte çalışabilme kültürünü içeren bir yapı kooperatifleşme. O anlamda bizlerin biraz daha bu konuya eğilmemiz... Kooperatif kurmak değil, katılımcı noktasında da bu bilincin ve bu kültürün yerleşmesi noktasında biraz zamana ihtiyaç var. Evet, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun bu konuyu özellikle ele alması... O anlamda bizim buna çok önem verdiğimizizi, bu konuda ilerlemeyi, hızlıca ilerlemeyi amaçladığımızı gösteriyor.

Burada Anadolu'dan kadınlarımızı görmek, Meclisimizde görebilmek, çalışmalarını dinleyebilmek bizi de sevindiriyor. Tüm çabamız bu sayıyı artırabilmek, nitelikli artırabilmek. Bu anlamda hem Başkanımı ve ekibini kutluyorum. Sizlerin de bu konuya önem vererek o kadar uzaklardan buraya gelmiş olmanızdan dolayı da teşekkür ediyorum. Hayırlara vesile olsun toplantımız. İyi bir rapor çıkacak ve bunun sonucunda da yapabileceğimiz politikalarımızın oluşacağına inancımız tam.

Çok teşekkür ederim. Hoş geldiniz.

BAŞKAN – Tabii, Komisyonumuza yapılan sunumlar çok önemli çünkü bu sunumlar sonucunda bir rapor hazırlayacağız inşallah ve mevzuatta bir değişiklik gerekiyorsa, yasal değişiklikler gerekiyorsa, ilgili bakanlıklarla da bunları paylaşacağız. Yine farkındalık çalışmalarında inşallah illerimizle de devam etmeyi düşünüyoruz.

Vekilimize sözü veriyorum

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Öncelikle tüm misafirlerimize hoş geldiniz diyorum.

Hem böyle özel bir günde bir araya gelmek hem de bu güzel çalışmaları bu şekilde katkı sunarak geliştirmek bizler için çok önemli. Sunumunuz için çok teşekkür ediyorum.

Sunumda kadın istihdamı ve iş gücüne katılımı ilgili birtakım veriler vardı, ben onları hemen bir güncellemek istiyorum. Kadın iş gücüne katılım oranı yüzde 33 -bunlar Haziran 2016 rakamları- aynı dönemde erkeklerin yüzde 72,3. İstihdam oranı ise erkeklerde yüzde 65,7, kadınlarda yüzde 28,9. Yani, baktığımız zaman aradaki makas kadınlarda çok daha düşük, iş gücüne katılım oranı ile istihdam oranı arasında. İşsizlik oranı tabii ki daha yüksek; erkeklerde yüzde 9,1'ken kadınlarda yüzde 12,4. Tarımda çalışan istihdam oranına baktığımızda sayı olarak, erkeklerde 3 milyon kişi iken kadınlar 2,5 milyon. Aslında kadınlarımız özellikle tarım sektöründe gerçekten emek sarf ediyorlar, iş gücüne katılıyorlar erkekler kadar -miktar olarak- ama oranlarda da çok düşük. Şimdi, bunu daha etkin hâle nasıl getirebiliriz; o yüzden bu çalışmalar yapılıyor.

Bizim, Eskişehir'den birtakım deneyimlerimiz var. Başarılı örnekler var, başarılı olamayan örnekler var. Ben hep onu söylüyorum, başarılı olmayan vakaları da çok iyi incelememiz lazım ki, neden sürdüremediler, onları tespit edip inşallah o yönde politikalar geliştirilirse de bu başarılı kadın kooperatiflerinin sayılarının çok artacağını göreceğiz. En önemli şeyi siz de vurguladınız; gerçekten diğer katılımcıların aktif olmaması. Yani, bu farkındalığı -Başkanımızın da söylediği gibi- oluşturmamız gerekiyor. Gerçekten lider konumunda bir iki kadın eğer alıp bu işi yapıyorsa başarılı oluyor ama önemli olan bütün ekibiyle bunu yapabilmesi ve yerelde bu bilincin artırılması. Bence yapmamız gereken en önemli şeylerden bir tanesi bu.

Ben yine katılımcılarımıza çok teşekkür ediyorum. İnşallah, çok daha güzel oranların, yüzdelerin konuşulduğu toplantılarda da bir araya geliriz.

PROF. DR. BÜLENT GÜLÇUBUK – Bir saptamada bulunabilir miyim izin verirseniz.

Şimdi, tarımda 3 milyon erkek, 2,5 milyon kadın... Yaz aylarında özellikle nisan ve kasım ayları arasında yaklaşık 1,5 milyon erkek Türkiye'de turizm, inşaat ve tarım işlerinde çalışmaya gidiyor. Bunların boşalttığı yerleri de yine kadınlar dolduruyor, bu 2,5 milyonun üzerine bunu da eklemek lazım. "Tarımın kadınsallaşması" derken bu pek dikkate alınmıyor. Biraz belki bu raporlama kısmında bu yalnız başlarına çalışan kadınların ev ve iş ortamlarının birlikte uyumlaştırılması, kolaylaştırılması anlamında da bir önlem seti oluşturulabilir.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) - Evet, ben de onu vurgulamak istedim. Gerçekten kadının emeği var ama adı ve görünürlüğü yok.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızdan Daire Başkanı Güler Özdoğan.

Güler Hanım, siz de kendinizi tanıttın, sonra sizin sunumunuzu alalım .

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Güler Hanım başlamadan ben izninizi isteyeyim.

Başarılar diliyorum. Hayırlı bir toplantı olacak, iyi sonuçlar çıkacağına eminim.

Tekrar hoş geldiniz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ben, Güler Hanım başlamadan -hem tutanaklara geçsin, raporda da kullanılır- bir şey söylemek istiyorum Başkanım, müsaade ederseniz.

Tarım konusunda 3 milyon erkek, 2,5 milyon kadın aslında bize şöyle bir perspektif de veriyor: Özellikle kadın istihdamına katılımın zihniyet dönüşümünden bahsederiz biz hep, işte erkeklerin eşlerini ya da kız çocuklarını çalıştırıp çalıştırmama konusundan ya da kadınların iş ve aile yaşamını uyumlaştırmada -çalıştığımız bir konu açısından söylüyorum bunu- bundan bahsederiz ama ben hep konuşmalarına şöyle başladım: Aslında kırsalda böyle bir sorun yok, bu sorun şehre ait bir sorun yani “Kadın çalışır mı?”, “Nerede çalışır?”, “Nasıl çalışır?” sorusu hep şehirde sorduğumuz bir soru. Bu rakamlar da bize şunu gösteriyor ki kırdaki böyle bir sorun yok. Bizim orası fındık şehri. Hiçbir erkek “Karım tarlada çalışmamalı. Aman canım, onun kazandığı para da eve girer mi?”yi sormaz kırsalda. Ne pamukta sorulur bu, ne başka bir yerde sorulur. Bu soru şehre geldiğinde aslında çalışma kültürümüzü de yeniden sorgulamamız gerekiyor burada, hem kıra ait çalışma kültürümüzü ve şehre ait çalışma kültürümüzü. Tabii, bunun içinde, hocamın bahsettiği sorunların tamamının üzerinde bir de takım çalışması, takım oyununa ne kadar hazır kadınlar? Bu başka bir soru konusu. Ama, bu çalışma kültürünü sorgulamamız gerekiyor; özellikle kadının çalışması, erkeğin, kadının çalışma kültürünün sorgulanması. Sosyolojik bir sorun da var orada yani kırdaki çalıştığında sorun olmuyor kadının çalışması ama şehre geldiğinde sorun gibi görünüyor. Bu zihniyet dönüşümünü de... Aynı erkek, kırdaki erkek şehre geldiğinde aynı erkek, göçle geldiğinde. Burada ne oluyor? Aslında bunu sosyolojik olarak da başka bir şekilde çalışmamız gerektiği kanaatindeyim. İş gücüne katılımın önündeki en önemli engellerden biri bu; bu zihinsel yaklaşım. Benim şehrimde, benim çocukluğumda, sırtında tahta beşiği sararak yamaçtaki fındık tarlasına götüren gelin hem orada çocuğunu emzirir hem fındık toplar; bu, erkek için hiçbir sorun teşkil etmez ama şehre göçtüğünde bu aile, “Ben fabrikada çalışmak istiyorum.” dediğinde kadın, erkek için bu sorun teşkil eder. Aslında burada bir zihinsel sorgulama da yapmamız gerekiyor. Kadının iş gücüne katılımındaki en önemli sorun bence biraz da bu. Çünkü, verdiğiniz rakamlar o kadar yakın ki...

Teşekkür ediyorum

BAŞKAN – Buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri ve değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünde Ekonomi Statü Daire Başkanlığı vekâleten yürütüyorum.

Bu Komisyon için daha önceden aslında bir iki defa bir sunum hazırladım ama maalesef, ülkemizdeki olağanüstü gündemler nedeniyle fırsatımız olmadı. Bugünkü sunumumda biraz da süre kısıtı nedeniyle o daha evvel hazırladığım sunumdan bahsetmeyeceğim.

BAŞKAN – Ama o sunumu biz alalım.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Onu ayrıca paylaşırım.

Biz Bakanlık olarak kırsal alanda, kadın ve kadın kooperatifçiliği üzerinde -burada Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı var- onlarla birlikte iş birliği içerisinde önemli çalışmalar yürüttük. Bu yürüttüğümüz çalışmalardan bir tanesi de -bugün üzerinde duracağım- Türkiye’de kadın kooperatiflerinin mevcut durumu araştırma raporu. Rapora ilişkin bazı bulguları sizlerle paylaşmak için buradayım.

Bakanlık olarak İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansının mali desteğinde, Dünya Bankasıyla ortaklaşa yürüttüğümüz, Türkiye’de Kadınların Ekonomik Fırsatlara Erişiminin Artırılması Projesi kapsamında yürüttüğümüz bir çalışmaydı. Araştırmayı gerçekleştiren kurum, Kadın Emekğini Değerlendirme Vakfı ve Kanada Kooperatifler Birliği iş birliğinde gerçekleştirildi çalışma. Tabii, bu araştırmayı yaparken Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Dünya Bankası Türkiye Ofisinden büyük katkılar aldık. Bu araştırma konusunu ele almadan önce bizim Genel Müdürlük olarak bazı çalışmalarımız oldu kadın kooperatifçiliği konusunda. 2010 yılında ilgili tarafların katılımıyla Türkiye’de kadın kooperatiflerinin yaşadığı sorunları, mevcut durumu tartışmak için bir toplantı gerçekleştirdik ve o toplantı sonrasında yeniden bir grup çalışması yaptık. Ancak, şöyle bir manzara çıktı karşımıza: Türkiye’deki kadın kooperatiflerinin temel sorun alanı sadece mali yönden sıkıntılar, kısıtlar gibi bir durum ortaya çıktı. Elbette bunu değerlendirdik o dönemde. Yine, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının da büyük desteğiyle mevzuat değişikliği önerileri geliştirdik o dönemde. O dönemde KEFEK Komisyonunun da büyük desteğini aldık o çalışmada. Ancak, biz, yaptığımız çalışmayı, kendimizi ya düzgün olarak ya da tam olarak anlatamadık. Kurumlardan olumlu cevaplar alamadık. İşte, bu önerilerden bir tanesi mesela, sigortalarının sağlanması, sigorta teşvikleri, noter giderlerinin desteklenmesi, yine gelir vergisi konusunda desteklerin sağlanması, stopaj konusunda desteğin verilmesi gibi pek çok farklı değişkeni içerisine alıyordu. Ancak, o çalışmanın sonucunda şöyle bir soru işareti de oluştu aslında bizde. Bu kooperatiflerin gerçekten, kadın kooperatiflerinin içinde bulunduğu sorunlar gerçekten sadece mali konudaki sıkıntılar mı? Biz bunu görmek istedik. Türkiye’deki kadın kooperatiflerinin bir haritasını, profilini görmek istedik. Bununla birlikte, yine, kadın kooperatifleri Türkiye’de hangi destek mekanizmaları tarafından desteklenmekte ve bunlardan ne kadar yararlanabilmekte? Bütün bunları içeren bir araştırmanın yapılması yönünde görüş birliğine vardık ve bu temel amaçlarımız doğrultusunda da Türkiye’de Kadınların Ekonomik Fırsata Erişiminin Artırılması Projesi kapsamında böyle bir araştırmayı desteklemiş bulunduk. Araştırmamız çok yeni, bu hafta nihai hâli elimize geçti. Bugün burada araştırma bulguları konusunda mümkün olduğunca özet, süre kısıtlılığı da dikkate alınarak mümkün olduğunca çok özet bir şekilde size vereceğim. Örneklem üzerinden gidildi. Hani, “Türkiye genelindeki temel sorun alanı budur.” iddiasında bulunmamakla birlikte genel bir fotoğrafı, çerçeveyi gözler önüne serebileceğine inanıyoruz bu konuya ilişkin olarak.

Araştırmayı Türkiye’nin bütün bölgelerini içerecek şekilde tasarladık. Yalnız, araştırmayı tasarlarken az önce Sayın Vekilimiz de paylaştı, Türkiye’de katılımçılık konusunda sıkıntı var. Aktif ve inaktif kooperatifleri bu nedenle bir arada değerlendirmeye karar verdik. Yani, sadece aktif olan, hayatta olan kooperatifler değil, aynı zamanda inaktif, kapanma aşamasında olan, kapanmış ya da açık ya da pasif konumda olan kooperatifleri de ele almasının yararlı olacağını düşündük ve dolayısıyla, araştırma içerisinde toplamda 101 kadın kooperatifiyle sahada anket çalışmalarını yürüttük, bunun dışında 72 yüz yüze görüşme gerçekleştirdik. Toplamda 268 mikro anlatımla kooperatif ortak ve yararlanıcılarıyla görüşmeler yapılarak bazı sonuçlar elde edilmeye, istediğimiz sonuçları elde etmeye çalıştık.

BAŞKAN – Kadın kooperatifleri üzerinde yaptınız değil mi?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Tabii, tabii, kadın kooperatifleri.

Kooperatifleri yaparken hem işletme kooperatiflerini hem de kırsal alan kooperatiflerinin tamamını kapsayacak şekilde aktif-inaktif kırsal alan kalkınma kooperatifleri ve diğer kooperatifleri içerecek şekilde bir araştırma perspektifi çizdik. Aslında, araştırmada literatür taraması da vardı ve araştırmada öncelikle Türkiye’de genel olarak kooperatiflerin ortak zayıf yönleri ortaya çıktı. Burada da birincil kooperatiflerin ortak sayısının ölçek olarak küçük olması bir sorun. Yine, tarım ve konut kooperatifleri dışındaki sektörlerde sınırlı sayıda kooperatif varlığını görebiliyoruz ve bunların temel ortak özelliklerini de şu şekilde sıralıyoruz: Düşük eğitim düzeyine sahipler. Özellikle, kırsal alandaki kooperatiflerde bu durum daha belirgin ortaya çıkıyor. Yine, ortakların kooperatif faaliyetlerine düşük katılımı, ekonomik konuları anlama düzeyinin düşüklüğü, kooperatif kültürünü anlama düzeyinin düşüklüğü, bir iş yönetme konusunda deneyim yetersizliği gibi sorunlar ortak özellikler olarak karşımıza çıkıyor bu araştırmada.

Araştırmada aktif ve inaktif kooperatiflerin faaliyette kalma sürelerine baktığımız zaman tabloları görüleceği üzere, on yaşındaki aktif kadın kooperatiflerinin sayısının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu görebiliyoruz ama yine de faaliyet süresinin bir ila dört arasında olduğu çok önemli sayıda kooperatifi görebiliyoruz. Ancak inaktif kooperatiflere baktığımızdaysa iki ila beş yıllık bir sürede aktif olup sonrasında da inaktif hâle geldiklerini burada görebiliyoruz araştırmanın sonucunda.

Yine, 2014 yılında kadın kooperatiflerinin ortak sayısına baktığımızdaysa şöyle bir durum var: Kadın kooperatiflerinin yaklaşık yarısının 7 ila 24 ortağa sahip olduğunu gösteriyor. Aslında bu rakamlar küçük rakamlar yani kooperatifin büyük olması için daha aktif katılımcı, ortak sayılarının fazla olması bir yerde kooperatifi güçlendiren, ayakta tutan ve devamlılığını, sürekliliğini sağlayan bir etkidir.

Türüne ve ortak sayısına göre aktif kadın kooperatiflerine baktığımızda, yine kadın kooperatiflerinin yüzde 60’ının işletme kooperatifi, yüzde 28’i ise tarımsal kalkınma kooperatifleri olarak karşımıza çıkıyor. Ortak sayısı bakımından tarımsal kalkınma kooperatifleri işletme kooperatiflerine göre daha büyük. İşletme kadın kooperatifleri ise daha genel, daha küçük gruplar hâlinde kalmaktadır. Aslında şunu görebiliyoruz: Hani, sayı olarak kentlerde kooperatif sayıları fazla olabilir ancak ortaklık bakımından, büyüklük bakımından kalkınma kooperatiflerinin diğer kooperatiflerden daha büyük olduğunu görmek mümkündür.

Şunu da görmek istedik araştırmada: Kadınlar neden kooperatif kurma ihtiyacı duyuyor? Neden bir araya geliyorlar? Kooperatifçilik alanında çalışanlar hep şunu dile getirirler mutlaka: Bizim araştırmamızı yapan Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı kooperatifleri her yönüyle destekleyen bir vakıf. Onların da her zaman savunusu şudur: Kadın kooperatiflerinin hem ekonomik hem sosyal boyutu vardır, hakikaten de öyledir. Bu kadınlar bir araya gelirken hem bir gelir elde etmek istiyorlar hem sosyalleşmek istiyorlar hem de toplumsal hayata katılmayı amaçlıyorlar ve bunların hepsini bir arada bu sayede yapıyorlar. Buradaki temel amacımız sonuçlara baktığımızda, kadınların aslında birincil hedefi, amacı, kooperatif kurmaya girme nedeni kadınlara iş sağlama olarak karşımıza çıkıyor. Yine, kadınları sosyal açıdan güçlendirmek, ortak kadın sorunlarına çözüm üretmek ve benzeri birçok konuyu bir arada görebiliyoruz burada. Bu nedenler aktif kadın kooperatifleri için de, inaktif kadın kooperatifleri için de aynı sırayı takip ediyor. Bunu da özellikle belirtmek istiyorum.

Kadın kooperatiflerinin faaliyetlerine baktığımızda, yine kooperatifi kurma nedeniyle benzerlik göstererek gelir getirici faaliyetlerin, sosyal kültürel faaliyetlerin birinci sırada yer aldığını görebiliyoruz. Kadın kooperatiflerinin karşıladığı ihtiyaçlar yani “Bir kooperatifi kurarken toplumun veya üyelerinin hangi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya geliyorsunuz?” sorusuna aldığımız cevap da gelir elde etme, sosyalleşme, dayanışma, yine üretim pazarlama becerisi geliştirme, eğitimler, kapasite geliştirme, pazarlama satış olanakları, girişimcilik olanakları benzeri bir sıra izlemektedir ve burada da yine dikkatimizi çeken gelir elde etme ve sosyalleşme ilk sırada, bir arada, önde giden konu başlıkları.

Ortakların ve yararlanıcıların profilini görmek istedik. Yaşları nedir, medeni durumları nedir, çocuk sahiplik durumu nasıl, bunları da görmek istedik. Burada da baktığımız zaman kadın kooperatif ortaklarının genelde orta yaşlı kadınlar olduğu, evli olduğu ve 1 ila 3 çocuk sahibi olduğunu görebiliyoruz. Yine, önemli büyük çoğunluğu 41 ila 60 yaşları arasında olduğunu görebiliyoruz. Bizim araştırmada özetle şunu gördük: Aslında kentlerdeki kooperatiflerde kadınların yaşları kırsal kalkınma kooperatifleri üyelerine göre daha genç. Yani, kırsal alandaki ortakların yaşları biraz daha yüksek. Şunu da görebiliyoruz aslında: Hepimiz biliriz kırsal alanda kadınlar çok uzun süre geç, ileri yaşlarda çalışmaya devam ederler. Bunun da kooperatifçiliğe yansıdığını gösteriyor aynı şekilde.

Ortakların eğitim durumlarını da görmek istedik hem aktif hem inaktif kooperatiflerin. Burada aslında çok belirgin bir özellik karşımıza çıkıyor. Şimdiye kadar yaptığımız araştırmada, buraya kadar inaktif ve aktif kooperatifler arasında amaç, içerik olarak hep aynı. Aynı amaçla yola çıkmışlar, yaş grupları hemen hemen aynı. Ancak, buraya geldiğimiz zaman eğitim düzeylerinde önemli bir farklılık gösteriyor. Aktif kooperatiflere baktığımızda, eğitim düzeylerinin lise ve meslek liseleri düzeyinde daha yüksek olduğunu ancak inaktif kooperatiflerde ise ilkökul ya da okula gitmemiş oranlarının daha yüksek olduğunu görebiliyoruz. Bu da demek oluyor ki aslında eğitim, kooperatifin sürdürülebilirliği, kooperatifin ayakta kalması için oldukça önemli bir husustur. Şu slaytta görebiliyoruz aslında bunun yansımalarını. Kadınlar kooperatifçilik mesleğini, kooperatifçilik sektörünü bu alanda yapacağı veya kendi içinde bulunduğu kooperatifin faaliyetine yönelik herhangi bir eğitim almıyor. Üye olduğu, ortağı olduğu kooperatif içerisinde öğreniyor, kendi kendine öğreniyor, diğer ortaklardan işi öğreniyor veya kamu kuruluşlarından, sivil toplum kuruluşları gibi kurumlar aracılığıyla kooperatifçiliği, nasıl işletildiğini, içerisinde bulunduğu faaliyeti nasıl yapacağı yönünde bir eğilim gösteriyor.

Bireysel çalışanların kadın kooperatiflerinden elde ettiği aylık gelire baktığımız zaman –bireysel çalışan dediğim ortak ve yararlanıcılardan bahsediyoruz- ortakların yüzde 29’u aylık sıfır ile 250 TL arasında bir kazanç sağlıyor. Yine, yüzde 21’i aylık 251 TL-500 TL arasında bir gelir elde ediyor. Yine, anket sonuçlarında yapılan dikkatli bir hesaplama göre de aktif kadın kooperatiflerinde 1.422 kadın gelir elde etmektedir. Aslında, baktığımız zaman bu verilere aylık gelirleri oldukça düşük. 250 lira aylık ya da daha düşük 50 lira da olabilir bu, bu oranlar bir faaliyeti sürdürmek için istekliliği teşvik edecek, özendirerek bir miktar değil. Ancak, dediğim gibi kadınlar için kooperatifleşme, bir kooperatifin parçası olmak sadece gelir elde etmek amaçlı değildir. O ortamın içerisinde bulunmak, sosyalleşmek, toplumsal faaliyetlere katılmak açısından da oldukça önemli. Diğer bir nedeni daha var: Kadınların o güne kadar kendine ait bir geliri olmuyor yani her zaman başka bir yerden kendisine gelen geliri elde edip bunu yönetebiliyor ya da yönetiliyor. Ancak, burada kendine ait bir geliri var, bunun verdiği katkı da ayrıca kadının kooperatifleşmesinin sürdürülebilirliğini önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor.

Kooperatiflere baktığımız zaman, gelirlerinin önemli bir kısmını satışlardan elde ediyorlar kadınlar. Bunu proje kaynakları, bağışlar ve çocuk hizmetleri konusunda yaptıkları faaliyetler takip ediyor. Gelir getirici ürünlere baktığımız zaman, ürünler, gıda, el işleri, diğer tarımsal ürünler, dokuma, tekstil, hayvansal ürünler, hazır giyim, sabun, hediyeelik eşya gibi ürünler ile lokanta, el işi, hediyeelik eşya dükkânı gibi eğitim, satış ağı gibi organizasyon işleri ve farklı olarak pansiyon gibi hizmetlerle karşımıza çıkıyor sonuçlar.

Biraz önce bir slaytında şunu söylemiştim: Kadınların bu kooperatifçilik ve kooperatif içerisinde yürüttüğü faaliyetleri kooperatifin içerisinde ortaklarından, kendiliğinden öğrendiklerini ifade etmişlerdi. Aslında, bunun bir nedeni de evde yaptıkları işin devamı niteliğinde, yine, bu, gıda, el işi ve benzeri devamı niteliğindeki işleri kooperatif içerisinde de sürdürdükleri için bu gereklilik olarak görülmemekte ve buna dair, kalite yükseltilmesine dair bir farkındalığı da yok aslında. Böyle de bir sonuç da ortaya çıkıyor.

Kadın kooperatiflerinin vergi ve harç profiline baktığımız zaman, kadın kooperatifleri vergi ödüyor. Araştırmaya göre kadın kooperatiflerinin yüzde 98'i kurumlar vergisi, yüzde 73'ü de gelir vergisi ödemektedir. Kurumlar vergisinin yüzde 22'si, kârın yüzde 22'si, gelir vergisinin yüzde 15'i-20'si arasında miktarlarda vergiler ödüyorlar. Tabii, en sonunda bunu paylaşacağım, bu vergiler kadın kooperatifleri için gelirlerinin kısıtlılığı nedeniyle bir yük olarak her zaman değerlendirilmektedir.

Sosyal güvence kaynağı bakımından değerlendirdiğimiz zaman, baktığımız zaman, kadınların yüzde 11'i, ortakların yüzde 11'i herhangi bir sosyal güvenceye sahip değil. Kooperatifçilik nedeniyle, o kooperatife ortak olması nedeniyle bir sosyal güvencesi olan kadınların oranı yüzde 11 ama yönetim kurulunda bu oran yüzde 2 oranında. Burada da bununla ilgili bizim geçmişte yaptığımız çalışmada şöyle bir sorun çıkmıştı karşımıza: Dediler ki: "Bu yöneticilerin BAĞ-KUR'lu olması gerekiyor." ama bu konuyla ilgili bir çekinceleri var, onlar da sigortalı olmak istiyorlar. Bu yönde bir dönüşüm olsun istediler. Biz çalışmamızı bu yönde yaptık, Sosyal Güvenlik Kurumuyla da paylaştık aslında ancak bir adım öteye gidemedik dediğim gibi. Daha üzerinde çalışılması gereken konular var.

Kadın kooperatiflerinin karşılaştığı mali güçlükler az önce bahsettiğim gibi vergi ödemeleri, diğer zorunlu ödemeler, kira ödemeleri, işletme, genel gider ödemeleri, ücret ödemeleri, ekonomik girişimle ilgili giderler mali güçlükler olarak ortaya çıkmıştır. Kadın kooperatiflerinin kuruluş aşamasındaki masraflar yine özellikle temel faaliyete yeni başlayan bu kooperatifler için sermaye bulmak oldukça güç. Şöyle baktığımız zaman, noter harcı, imza beyannamesi, defter onayı, imza sirküleri, ticari kayıt harcı, ilan harcı, ticaret odası kayıt harcı, karar defteri masrafı, kaşe, fatura masrafı, ticaret odası masrafı, resmî gazete masrafı derken toplamda 3.415 lira masraf ortaya çıkıyor. Bu rakam 2015 yılı masrafı ve bu rakam bu tür kooperatifler için oldukça yüksek bir rakam.

Kadın kooperatifleri için mevcut destek programları aslında raporun önemli bir bölümünü içeriyor. Ancak, dediğim gibi, süre kısıtı nedeniyle burada sadece destek veren kurumları ve destek, faaliyet türlerini sizlerle paylaşacağım. Temel kurumlar burada. Zaten Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının özellikle kırsal kalkınma kooperatiflerine vermiş olduğu proje destekleri kırsal kalkınma kooperatiflerinin güçlenmesinde son derece önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının yine bu kooperatifçiliğin üretim, pazarlama, girişimcilik, benzeri konulardaki eğitimleri son derece değerli, önemli çalışmalar. Biraz sonra Naide Hanım da bizimle paylaşacaktır daha ayrıntısını. Kalkınma ajanslarının, aynı şekilde, özellikle kırsal kalkınma kooperatiflerine yönelik proje destekleri bulunmaktadır. İŞKUR'un aktif iş gücü programları kapsamında destekleri bulunmaktadır. Yine, bunlar da eğitim kaynaklı destekler. KOSGEB'in uygulamalı girişimcilik eğitimlerinden yine kooperatifler de yararlanabiliyor. Millî Eğitim Bakanlığının, yaygın eğitim programları kapsamında çalışmaları var. Uluslararası kuruluşlar... Bu, çok uzun bir listeydi aslında, hepsini toparlayıp "uluslararası kuruluşlar adı" altında bir araya getirdim. İşte, UNDP'sinden tutun Dünya Bankası, İsveç Kalkınma Ajansı ve benzeri çok sayıda uluslararası kuruluşlar var bu destekleri sağlayan. KEDEV'i az önce bahsetmiştim, bu konuda yıllardır destek veren bir vakıf. Diğer taraftan, Sabancı Vakfı, Borusan gibi firmaların da vakıfları tarafından kooperatifler desteklenmektedir.

Buradan baktığımız zaman, destek programlarına başvuru durumlarına, aktif ve inaktif durumlarına baktığımızda aktif kooperatiflerin çok daha fazla bu desteklerden yararlandığını görebiliyoruz, bu da tabii ayakta kalma ve sürdürülebilirlik noktasında son derece önemli bir nokta. Her iki taraf da aslında çok yararını gördüğünü dile getirmiş. Aktif kadınlarda yüzde 98, inaktif kooperatiflerde yüzde 80 oranında bir memnuniyet düzeyi var, oldukça iyi rakamlar bunlar.

Bütün raporun temelinde bazı özet bulgular elde ettik ve burada temelde hepsinin de üzerinde durulacak ortak noktaları sizlerle paylaşmak istedim çünkü yine çok özet olarak aldım buraya. Kooperatifler kadınlara iş yaşamında ve toplumda liderlik edebilecekleri gerçek fırsatlar sunmaktadırlar. Kadın kooperatifleri çoğunlukla geleneksel olarak kadın işi olarak nitelendirilen alanlarda mal ve

hizmet üretmektedirler. Kadınlar çoğunlukla bir işi yönetecek yeterli beceri ve deneyime sahip değiller. Bu, kooperatif ortakları açısından böyle. Kadınlar bir ürünü veya hizmeti seçmekte ve seçtikleri bu ürün veya hizmetin satış potansiyelini değerlendirecek bir fizibilite yapamamaktadırlar. Mali güçlükler ortakların kapasitelerinin yetersizliği, ekipman, mekân eksikliği ve kişilerarası ilişkiler kooperatifin inaktif olmasında önemli bir neden olarak ortaya çıkmaktadır. Aktif ve inaktif kadın kooperatiflerinin etkili bir mirası vardır. Bunların, örnek uygulamanın, iyi örneklerin iyi sonuçlar ve sürdürülebilirliği sağlayacağını; diğer taraftan, inaktif kooperatiflerse kadınların kooperatiflerden uzaklaşmasını tetikleyen konular. Yani, bir çarpan etkisi yapıyor. İyiye daha çok kişinin katılmasını sağlıyor, örnek model ama kötü bir örnek modelse bu durumda da uzaklaşmasına neden oluyor. Kadınlar birçok girişimcilik eğitimi bulmasına rağmen kooperatif içi işletme ve yönetim konularına yönelik programların eksikliğini hâlâ hissetmektedirler. Aslında, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'nün bu konuda çok önemli çalışmaları var, Naide Hanım paylaşacaktır biraz sonra ama hâlâ bu konuda sıkıntılar yaşandığını da yine dile getirmişler. Kadın kooperatifleri destek programlarını kullanmakta ve bunların önemli olduğunu düşünmektedirler ancak destekleri yeterli bulmamaktadırlar. Türkiye'de kadın kooperatiflerinin modeliyle ilgili çok az sayıda deneysel araştırma ve verinin bulunduğu da yine bu araştırmanın sonucunda ortaya çıkan diğer bir çıktı olarak önümüze çıkmaktadır.

Son olarak da, araştırmanın sonunda bazı öneriler geliştirildi. Bu önerileri de yine sizlerle paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN – Güler Hanım, bu son kısım değil mi?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Evet, son kısım, bitiyor.

Bu konuda, özellikle, Türkiye'de kadın kooperatiflerini destekleyebilecek önemli paydaşları belirleme ve kadın kooperatiflerine yönelik kapsamlı bir stratejik planın geliştirilmesi gerektiğine inanılmakta.

Kadın kooperatiflerinin iki yönlü yani ekonomik ve sosyal amaçlı yapısını tanımalı ve bunun planda yani oluşturulacak stratejik planda yer alması yönünde bir öneri var.

Kadın kooperatifçiliği alanında farklı paydaşların rolleri ve sorumlulukları belirlenmeli ve kadın kooperatifleri açısından yerel yönetimlerin önemi mutlaka vurgulanmalıdır.

Kooperatifler için alternatif finansman kaynakları ve bunları sağlayacak paydaşlar belirlenmeli. KOSGEB, kalkınma ajansları, ticaret ve sanayi odaları gibi paydaşlar kadın kooperatiflerine başlangıç aşamalarında sunacakları ürün ve hizmetlerle ilgili fizibilite çalışması yapmaları için destek vermelidir. Kadın kooperatifleri bu finansman kaynaklarına erişim ve bunları etkili şekilde kullanmaları için kapasite geliştirme programlarıyla desteklenmelidir.

Diğer, son bir öneri olarak da, kamu kurumların ve yönetimlerin kadın kooperatiflerinden ürün ve hizmet satın almalarına imkân verecek politikalar geliştirmelidir.

Ben, sunumumu bu şekilde bitirmek istiyorum.

Hepinize çok teşekkür ederim, sorularınız varsa elbette karşılamaya hazırım.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Vekilim bu konu hakkında söz alacaktır, buyurun.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Ben biraz önceki konuşma sonunda Ayşe Vekilimizin yaptığı yoruma katılıyorum ama onu biraz da tersten de okuyorum. Kadınların kırsalda daha etkin olması, şehre gittiğinde erkeklerin zihniyet dönüşümünün olması gerektiği...

Biraz da şöyle bakmamız lazım bence: Kırsalda erkekler biraz rahat bir hayatı seviyor, tüm yükü kadınların üzerine bırakıyor. Dolayısıyla, çalıştığı yer belli, biraz daha böyle soyutlanmış alanlar, tarlalar hem evde hem tarlada çalışıyor ve erkekler de biraz daha rahat hayat sürüyorlar ama şehre gelince koşullar değişiyor. Biraz da o yüzden sosyal, kültürel bir zihniyet değişiminin olması gerektiğine ben de katılıyorum.

Bir de, size bir şey sormak istiyorum.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Buyurun.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Aslında sormak değil de öneri bu. Gelir şemasında satışlar 1'inci sıradaydı, daha sonra proje destekleri geliyor. Bence bu Komisyon olarak çalışmada proje desteklerini 1'inci sıraya çıkarıp ondan sonra satışlar ve bunu sürdürülebilir bir iş modeli hâline getirmek. Ondan sonra, işte, bu inaktif gördüğümüz kooperatif sayısı çok daha azalacaktır. Etkin proje desteğiyle onlara bir başlangıç sunmak ama sürdürülebilir bir iş modeli çerçevesinde. Yani, bir yıllık, iki yıllık birtakım finansal destekler değil. Burada da, yine, bir zihniyet değişimi, bir farkındalık, bir eğitim oluşması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ayşe Vekilimize de bir söz verelim.

Buyurun.

AYŞE DOĞAN (Tekirdağ) – Ben öncelikle hoş geldiniz diyorum.

Yine, Ayşe Keşir Vekilimin söylediğini destekleyici, sizin katılacağınızı düşündüğüm bir sosyolojik bir problemi dile getirmek istiyorum. Kadınlar köyde, bölgesinde tabii ki çok daha rahat. Belki aynı avlu içerisinde oturduğu annesi, kayınvalidesi, eltileri, o işe gittiği zaman, tarlaya, köye çalışmaya gittiği zaman çocuğuna, evine sahip olacak birileri var. Şehirleşme de bizim sosyolojik yapımızı, aile yapımızı biraz değiştirdiği için, apartman hayatlarına döndüğümüz için çocuklarımıza sahip çıkacak... İşte, belki, bir anlamda da kadını -mutlaka bizim politikalarımız zaten var ama- bu anlamda daha çok teşvik etmeliyiz. Evine, çocuğuna sahip olabilecek okul ve kreş gibi ulaşılabilir ortamları artırmak adına bir çalışmayla daha fazla katkı sağlayabiliriz diye düşünüyorum. İş hayatına katılımlar daha çok artacaktır tabii ki bu anlamda, beyler de gönül rahatlığıyla gönderecekler. Tabii ki iş hayatında çalıştığı yerin kadın açısından güvenilirliği mutlaka önemli, onun mutlaka olduğunu düşünerek söylüyorum ben zaten.

Hepinize saygılar sunuyorum; teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Deniz Hanım, buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aslında benim söyleyeceklerim de Ayşe Hanım'a biraz daha yakın. Burada Ayşe Keşir Vekilimizin söylediğine ben biraz yorum getirmek istiyorum. Psikososyal sürece bakmak gerekiyor, biraz o yöndeki dinamiklere bakmak gerekiyor. Psikososyal açıdan değerlendirdiğimizde, köy ortamında aileler kendilerini daha güvende hissederler, tanıdıkları, bildikleri ortamdır. Kişileri tanırlar, köy birbirini tanır, sosyal destek ağı vardır, bu sosyal destek ağı sayesinde çocukların bakımı yine farklı konularda, gerek tarım işinde gerek ev işinde yardım, destek söz konusudur. Ancak, şehre gittiğiniz zaman bu psikososyal süreç dinamikleri değişir, yabancılaşma vardır. Bu, özellikle evin erkeğini çok etkiler. Hiç tanımadıkları, daha çok insanın olduğu bir ortama giriyorlar ve eşleri hiç tanımadıkları bir ortamda çalışmaya gidiyor. Köyde kendilerini daha güvende hiss ediyorlar ama şehre gittiklerinde bu güven yıkılıyor, güven yerine daha kendilerini koruma çabaları başlıyor. Ailenin dağılmasına yönelik endişe duyuyorlar bu noktada.

Yine, sosyal destek konusunda çocukların bakımı gerçekten çok önemli. Maalesef kreşler açısından baktığımızda çalışan kadına sunulan kreş desteği maalesef yeterli değil. Çocuklar sorun yaşıyor. Yine, çocukların okullaşma sürecinde okuldan çıkış saatleri, annenin çalışma saatleri, bunlarla ilgili sıkıntılar yaşıyor. Bu konuda da yapılması gereken çok şey var. Çalışan kadınların çocuklarının bakımına yönelik hizmetlerin artırılması gerekiyor.

Yine, bir nokta daha var. Gerçi burada kooperatifleşmeye daha çok değindik ama özellikle kırsal alanda, tarımda çalışan kadınlarımızın bir sorunu da mevsimlik tarım işçiliğinde, ona da bence değinmemiz gerekiyor. Mevsimlik tarım işçiliğinde köylerini terk ediyorlar -işte, ben, mesela Aydın Milletvekiliyim- Hakkâri'den, Mardin'den geliyor aileler, Aydın'da Söke Ovası'nda çok zor şartlarda barakalarda, çadırlarda kalarak burada çalışmaya devam ediyorlar. Zaten sosyal güvenceden mahrumlar, kayıt dışı çalışma çok fazla, bir de gelirken çocuklarını bırakacak yer bulamadıkları için çocuklarını da getiriyorlar. Özellikle, mevsimlik tarım işçiliğinde çocukların da çalıştığını biliyoruz. Bu, çocuk işçiliğini de oran olarak etkiliyor ama orana baktığımızda aslında düşük çünkü aslında kayıt dışı çalışıyorlar. En kötüsü de bu çocukların eğitimden uzak kalmaları oluyor. Bu çocukların eğitiminin sürdürülebilirliği noktasında bizim destek olmamız gerekir diye düşünüyorum. Özellikle, aile olarak geldiklerini de düşünürsek, bu çocukların geldikleri yerlerde yatılı kalabilecekleri, barınabilecekleri ortamların hazırlanması, eğitimlerini sürdürebiliyor olması çok önemli. Yine, eğer gelemiyorlarsa yani şöyle de düşünebiliriz: Belki aile yanında getirmek istemez, geldikleri bölgede yatılı bölge ilköğretim okulları olursa bu çocuklar aileleri tarım işçiliği için gittiğinde en azından orada güven içerisinde eğitimlerini sürdürürler diye düşünüyorum. Bunlara dikkat edersek zannediyorum kadınları kırsal alanda tarım işçiliğinde koruma şansımız daha artar.

Bir de, çok önemli, tarımda çalışan kadınlarımızın sosyal güvencesinin yapılması gerekiyor. Bu noktada da büyük eksikimiz olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, on iki buçuk gibi toplantımızı bitirmemiz gerekecek, onun için hızlı hızlı devam edeceğiz hem de sonra misafirlerimizi de dinleyeceğiz tek tek.

Hemen kısacık, buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Tamam, çok kısa.

Sunumumun başında kurumların bu projeye desteklerinden bahsettim ama Bülent Hocama haksızlık ettiğimi düşündüm bir an. Bu araştırma projesinin hazırlanmasında Bülent Hocamın da desteklerini özellikle burada paylaşmak isterim.

Yine, bu proje kapsamında çocuk bakımı konusunda da önemli bir çalışma yaptığımızı da ayrıca burada paylaşmak istiyorum. Simülasyon çalışmaları yaptık ve bunu bu hafta içerisinde ilgili kurumlarla da paylaştık, özellikle uygulayıcı kurumlarla paylaştık. Bizim de özellikle üzerinde durduğumuz bir konu, kurumsal çocuk bakımının geliştirilmesi konusu ve her kesime erişebilir kurumsal bakımın geliştirilmesi konusu.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Yani, kreş...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
EKONOMİK STATÜ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ GÜLER ÖZDOĞAN – Evet, evet.

PROF. DR. BÜLENT GÜLÇUBUK – Sayın Başkan, izin verirsiniz bir cümle bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Tabii.

PROF. DR. BÜLENT GÜLÇUBUK – Ne olur bugün buradan şöyle bir sonuç çıkmasın: Yani, kırsaldaki erkeklerin durumu iyi de kadınlar bu kadar şey; böyle bir şey yok. Bizim yapacağımız her şeyin mutlaka bir toplumsal cinsiyet eşitliği ve dengesi altında gitmesi gerekiyor. Kadınlar erkeklerle göre daha zor koşullarda ev içi ve ev dışı rollerde ama sözünü ettiğimiz eğitim, örgütlenme, sosyal güvence, bunlar erkek ve kadını kırsal alanda birlikte etkiliyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığımızdan Daire Başkanı Naide İnan konuşacak.

Naide Hanım, on dakikayla sınırlı tutuyoruz, ardından...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bana haksızlık oluyor mu?

BAŞKAN – Evet, doğru, haklısınız ama en sonunda birlikte yemek yiyeceğiz, yemekte de devamını getiririz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Ne kadar isterseniz o kadar sunarım, biz konuştuk zaten daha önce.

BAŞKAN – Sizden sonra Tarım Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğünü dinleyeceğiz, sonra da gelen kooperatifteki misafirlerimizi tek tek dinleyeceğiz.

Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – O zaman ben sunumumun başlarını geçeyim, zaten çok konuşuldu, kadının istihdamdaki yeri... Şimdi, aslında biz kırsal alan diye bakmıyoruz, bizim şehirlerde kooperatiflerimiz de var, kırsalda da çalışan kooperatiflerimiz var. Yani, bizde Türkiye'nin ilk 500 büyük sanayi firması arasına, 200'e, 100'e giren kooperatiflerimiz de var; 7 ortaklı, daha yeni adım atmış kooperatiflerimiz de var. Hani, o anlamda, biz sadece bütün kooperatiflerimiz anlamında biraz değerlendirdik, bir de bundan da tabii ki kadınlara geldik sonuçta.

Kadının iş hayatına katılmasının -işte, Sayın Başkanım, daha önce de açıkladılar konuşmacılar- çok az yeri var. Özellikle kadın, dezavantajlı grup gibi gözüktüyor. Aslında, yurt dışında dezavantajlı gruplar göçmenler, özürlüler olduğu hâlde biz vasıf kazandıramadığımız için kırsaldan göçen kadın şehre indiğinde dezavantajlı bir grup gibi görünüyor. Bunların belli faaliyetleri yapmaları konusunda bizler de kooperatifleşmeyi teşvik ediyoruz. Daha doğrusu, kadınlarımız kendileri geldiler böyle bir kooperatif türünü kurmaya. Bize gelen ve kurulan kooperatiflerin yapmış oldukları genelde faaliyetler bunlar. Geleneksel gıda ürünleri üretiyorlar ve bunları da tabii, kırsaldan topluyorlar, dayanağı tarım aslında. Kadınların el emeğiyle ürettikleri giyim ve süs eşyaları, takılar, bunları pazarlayabiliyorlar ve bunlarda hakikaten çok başarılı kooperatiflerimiz var. Hayvanlar ve tarımsal ürün üretiyorlar. Yani, mesela, gezen tavuk gibi projeler üretilip bunları da pazarlayabiliyorlar ve çok yüksek meblağlarda paralar kazanıyorlar. Turistik lokantacılıkla ilgili kooperatiflerimiz var yine. Ekoturizmle ilgili faaliyet gösteren kooperatiflerimiz var, değişik alanlarda. Çocuk bakım hizmeti yapanlarımız var, yaşlı-engelli bakımı yapımız var, catering hizmetleri verenlerimiz var.

Şimdi, neden kadın kooperatifleri diyoruz, neden bir şirket değil de bir kadın kooperatifi? Şimdi, bir kooperatifin, aslında, bana göre çok değişik tanımları var ama ben şöyle tanımlıyorum, böyle de olması gerekir, giren kadınların bunu kesinlikle böyle kabul etmesini istiyorum: İş birliği güç birliğidir

aslında. Hani, bir yerden bir iş bulayım değil ama iş birliği yaparak ve gücümü birleştirerek, düşük sermayemi birleştirerek bir iş ortamı oluşturmaktır kooperatif. Bu nedenle, düşük sermayeli kadın girişimcileri bir araya getirebilir. Yani, bir anonim şirket kurduğunuzda sermayesinin alt limiti bellidir ama bizim ortaklarımız 100 lira sermayeyle, en düşük sermayeyle kooperatif kurabiliyorlar. Emegini tek elden pazarlayamayan kadınlar olur. Zaten belli bir ürünü üretiyordur, bu ürünleri standart olarak da üretiyordur ama bir kadın kendi başına bunu pazarlayamıyordu. İşte, 15-20 kadının, 500 kadının ürünü bir araya geldiğinde, hakikaten, kooperatif bir pazarlama stratejisi uyguluyor ve bunu hem ihracat da yapabiliyor, yurt dışına da pazarlayabiliyor. Topluca ürün veya hizmet arzı sunabilir. Yani, bunlardan maksadımız şu: Ürettikleri ürünlerin ham maddelerini kooperatif vasıtasıyla daha ucuza alır ve bunları da ortaklarına kullanılabılır. Elde edilen gelirlerin ortakların mamulleri olanı da ortaklara dağıtılmasını sağlayabilir, evet. Bunların tümünü yaparken de bu küçük sermayeli grupları ve daha henüz iş gücüne katılmamış kadınları kattıkları için, bizim de bölgesel kalkınmamıza katkıda bulunuyorlar.

Biz, aslında, Bakanlık olarak bir kadın kooperatifi, kadınların girişiminin olduğu bir kooperatif kurma fikrini toplumdan aldık. Bizim, böyle bir fikri yayalım, toplumun genelinde kadınlara kooperatifleşme sağlayalım diye bir önceliğimiz yoktu 2000’li yıllara kadar ama Kocaeli depreminden sonra kadınların sosyal olarak bir araya gelip bir şeyler üretme, pazarlama, biraz da gelir elde etme, depremin etkisini azaltma amacıyla ilk 2000’li yıllarda gelmiş. Sayın vekilim de Düzceli, Düzce de bu konuda çok başarılı, bir kadın kooperatifimiz var. Yine, Kocaeli’de kurulanlar pek devam edememiş ama bölgesel olarak bazıları aktif, bazıları inaktif, bunlar devam etmişler.

Şimdi, kadın kooperatifi olgusuna erkeklerimiz... Biraz önce söylediniz, vekillerimiz de söyledi, hani, kadınlar köyde çalışıyor, şehre inince farklı faktörler devreye girince çalışmasını erkekler istemiyor diye. Kadınlar bir araya gelip böyle bir kooperatif kurunca, maalesef, bunu çok güzel sevdi erkeklerimiz. Yani, para da kazanıyorsa buna hiçbir şey demiyorlar.

AYŞE DOĞAN (Tekirdağ) – Güvence altında hissediyorlar.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bir araya geldikleri oluyor, ortam oluyor onlar için. Yani bizim ataerki toplumumuzda tuttu bu kadın kooperatifi olayı. Yani, inaktif olabilirler ama genel kurulunu yapıyordur, faaliyetini belli bir süre sonra devam ettirecektir. Hani, karşımıza, “kadın kooperatifi” deyince böyle bir holding çıkmasını beklemememiz gerekir. 7 kadının ürününü de satıyorsa, kendi arasında yine 500-1.000 lira para kazandırıyorsa başarılı kabul ediyoruz biz bunları.

İşte, şimdi, biz, tabii, bu gelen talepler doğrultusunda bunların ana sözleşmelerini düzenledik “Ne istiyorsunuz yani amacınız ne kooperatif kurmada?” diye. Kooperatifin amacını, faaliyet konusunu düzenledik, ana sözleşmelerin içerisine mümkün olduğu kadar kooperatifi nasıl kullanabileceklerine, genel kurulda nasıl oy kullanabileceklerine, yönetebileceklerine ilişkin geniş hükümlere de yer verdik yani bir kullanım kılavuzu gibi.

BAŞKAN – Yani, örnek ana sözleşmesi.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tabii, örnek ana sözleşmeler ve biz şu anda bu örnek ana sözleşme çerçevesinde... Ortaklık şartına da dediler ki: “Biz yüzde yüz T.C. vatandaşı, pembe kimlikli olacağız...” Hepsı böyledir. “...ve kooperatiflerimizi bu çerçevede kuruyoruz.” Şu anki adı -il müdürlüklerimizden de kurulabiliyor- Kadın Girişimi Üretim İşletme Kooperatifi Örnek Ana Sözleşmesi’dir. Bizim Bakanlığımız, tabii, “Kooperatif kurarken biz size destek vereceğiz, destek amaçlı olarak kooperatif kurun.” demediği için... Yani bizim, mesela, Bakanlık olarak gidip eğitim verdiğimiz yerlerdeki kooperatiflerimiz gayet başarılı ama yani böyle, bir yerden duyulmuş, işte “Destek alacağım, ben bu amaçla kooperatif kurdum.” deyip de destek alamayınca faal veya inaktif duruma düşüyorlar. Yani, destek aslında bir gelir

değil ama desteğin koşullarını da sağlayamıyorlar. Aslında, KOSGEB, işte biraz önce Güler hanım bahsetti, birçok kanaldan destek alınabiliyor. Hani, biraz da kendilerinin bir parça şeyler, desteğin belli bir miktarını koyması lazım hibe programında, hakeza kredide benzer koşulların sağlanması gerekiyor. Hani, bu koşulları sağlamak yerine, işte, biz kooperatif kurduk, biz hemen bu kooperatife destek alacaktık ama alamadık, durduk noktasında olanlar da tabii şu anda başarısız durumda.

Şimdi, ben, sayımızı, bizim Bakanlığımızın kurduğu sayıyı anlatmak istiyorum. Şimdi, bizde terkin edilen yani bugüne kadar, 2000 yılından beri kurulup da terkin edilen 31 tane kooperatifimiz var. Bunlar tamamen ticaret sicilinden silindi yani şu anda bitmiş durumda tasfiye işlemleri. Tasfiye hâline giden 22 tane kooperatifimiz var, 3 tane “münfesi” dediğimiz ve bunlar üç yıl üst üste genel kurulunu yapmadığı için bizim tablomuzda kanunumuza göre münfesi duruma düşmüş. Şu anda faal yani genel kurulunu yapan yani kanunen yaşayan 115 tane kooperatifimiz var, kadın girişimcilerin kurduğu ve ortaklarının yüzde 100’ünün kadın olduğu.

Tabii, biz, burada, aslında, Bakanlık olarak hep sunduğumuzda da başarılı kadın kooperatifleri örneklerini veriyoruz, burada isterseniz bunları da geçebiliriz de. Film izlettireceğim biraz sonra.

BAŞKAN – Hemen isim isim geçelim onları.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Mesela, bunlardan bir tanesi, filmi de izleyeceksiniz, Nallıhan’da bir Nal-Etik kadın kooperatifimiz var. Ürün çeşitliliğini de dikkate aldık. Bunun ürünü sadece bu oylar. Oyları daha modern bir hâle bir getirerek pazarlayabiliyorlar, ihracat yapabiliyorlar. Yani, yaklaşık 750’ye yakın kadın Nallıhan’ın kırsalında, köylerinde hem de merkezinde bu oyları yapmakla para kazanabiliyor ve bunun da bir pazarı oluşmuş durumda burada, kooperatif de buna öncülük etmiş.

Şimdi, bu da, Amesia Çalışan Arılar, bu da farklı bir türümüz. Tarım Bakanlığımız daha önceden IPARD programları kapsamında bu alanda kadın kooperatiflerine tarımsal ürünü nasıl üreteceklerine ilişkin eğitim vermiş ve 100’e yakın tarımsal ürün üretiyor bu kadınlarımız. Merzifon ve Gümüşhacıköy diye iki ilçesi var Amasya’nın, “İki ilçede birlikte kuralım.” dediklerinde Tarım Bakanlığı buna çok sıcak bakmayınca bize geldiler ve biz de bunu kurduk. Şu anda en başarılı kooperatiflerimizden birisi.

Bu da farklı bir kooperatifimiz Sayın Vekilim, Tomurcuk Kadın Kooperatifi. Bu, özrlü eğitimi veren tek kooperatifimiz Türkiye’de. Özrlü anneleriyle birlikte... Yani, bu da bir ihtiyaç, bunların da bir filmi var, biraz sonra izleteceğim. Ben anlatmayayım, onlar anlatsın kendilerini.

BAŞKAN – O zaman filme geçelim direkt, nasılsa anlatacaklar.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tamam, geçelim, peki, öyle yalım.

BAŞKAN – Daha iyi olur, ondan sonra öyle devam edelim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şimdi, biraz önce Güler hanım bahsetti, SIDA projesinde onlar araştırma faaliyeti yaptılar, biz de tanıtım filmleri çekelim dedik. Yani, biz anlatıyoruz bunu gittiğimizde, başarılı kooperatifler kendilerini anlatsınlar. Biz eğitim dokümanı olarak... Zaman zaman milletvekillerimiz geliyor, ticaret ve sanayi odalarımızdan talep geliyor ve yerel idarelerden geliyor. Yani, kadın kooperatifleri konusunda bayağı bir eğitim talebi var, eğitim dokümanı hazırlayalım istedik. Bunlardan şimdi AMESİA’yı karşınıza çıkarıyoruz.

BAŞKAN – İllerden eğitim talebi geldiği zaman bir ekip hâlinde mi gidiyorsunuz?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şimdi, aslında, il müdürlüklerimiz de zaman zaman yapıyor, biz de gidebiliyoruz. Yani, ekip hâlinde değil de mesela 1-2 katılımcımız gidiyor.

BAŞKAN – Yani, il müdürlükleri vasıtasıyla da yapılabilir.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, il müdürlükleri vasıtasıyla da yapabiliriz. Biz, özellikle yoğun talebin geldiği... Mesela, geçen sene Eskişehir İl Müdürlüğümüzden bir talep gelmişti, biz ona eğitim dokümanı gönderdik, anlattı ve kurdular. Belki daha iyi olabilir mi diye biz bunu hep sorguladık.

BAŞKAN – O eğitim çalışmasını mevcut kooperatiflere de yapıyor musunuz yani o ildeki mevcut kooperatiflere?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Eğitim çalışması yaparız yani kurulmuş ama vizyonunu geliştirememiş, hani “Ne yaparım, ben beceremedim mi acaba?” diyenlere de yapabiliriz yani.

BAŞKAN – Evet, tamam.

(Kadın kooperatifleriyle ilgili tanıtım filmi izletilmesi)

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Birlikte iş yapmaya çok açıklar, ama tabii ki bu örneklerin giderek çoğalması önemli.

BAŞKAN – Yani yerel yönetimlerin desteği başarılı olmada destek olacak.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Sayın Vekilim, bir de gerçekten mentörlük hizmeti kooperatiflerde çok önemli. Bu kooperatifin başarılı olmasında, Amesia’nın bir marka yaratmasında, başındaki hocamız öğretmen emeklisi olan kişi. Nallıhan örneğinde de aynı şey söz konusu. Nallıhan’ı -Hocam çok iyi bilir- Ankara Üniversitesi Kalkınma Çalışmaları Merkezi çok desteklemiştir ve şu anda, Nallıhan Ankara’da pek çok misyonun gezdirildiği bir alan hâline gelmiştir.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bu da Ankara Nallıhan’da kurulan iğne oyaları üreten kooperatifimiz. Dün Sayın Bakanımızın yanına kutlamaya getirdik hanımefendiyi. Ham ipekten kendileri üretiyorlar, hiçbir madde satın alınmıyor burada. Ham ipeği satmıyoruz Nallıhan olarak, Bursa’da olduğu gibi. Ben de Nallıhanlıyım da herkes kendi işler ipeği.

BAŞKAN – Ne kadar sunumun süresi daha?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Beş dakika.

Şimdi burada bir kooperatif daha kurulmuş, bizim orali olan bir ekibimiz var, ikisini birleştirelim diyoruz, çünkü böyle olmaz, yani iki tane aynı amaçla, o yüzden bir tane kooperatif olmalı, ama Kaymakamımız bunun da aktif olduğunu söyledi, bunun filmini çektik.

Zamanınızı alacak ama gerçekten kooperatifler bunları yapıyor, yani faaliyet olarak.

İsterseniz bitirebiliriz.

BAŞKAN – Hızlı hızlı geçsek, kooperatiflerin sadece isimlerine bakıp.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, yine, bizim Türkiye’nin her tarafında var, yani biz örnek olsun diye çektik ve eğitim dokümanı olarak, örnek model olarak kooperatiflerin eğitimlerinde bunları kullanmak istiyoruz, çünkü kooperatifler konusunda bu kadar şey yazılsa bile, kooperatif eğitimlerine gittiğinizde en fazla on beş dakika sizi dinliyorlar, sonrası dinlenmiyor.

Yine, Düzce’den bir kooperatifimiz, ismi Nilüfer.

Narçiçeği, Eskişehir’den yeni kurulan bir kooperatifimiz, merkezde kuruldu.

Menemen’de kurulan ve ilk izinli, Millî Eğitim Bakanlığından izin almış, kreşimiz. Menemen Belediyesinin destekleriyle kuruldu.

Avanos Kadın Kooperatifi: Bu da lokantacılık ve hediyelik eşyalar üretip satmaktadır.

Biga’da çok gelişmiş bir kooperatifimiz var, eski bir kooperatiftir Çanakkale’de. Bu kooperatifin Çanakkale’de lokanta ve kafeterya hizmetleri var, aynı zamanda kreş var.

Yine, Erkadın diye bir kooperatifimiz vardı Erzincan’da, faal değildi ama bugünlerde yeni bir faaliyete girişmiş. Yani faal olmayanlar iş bulunca o inaktif durumdan kurtuluyorlar.

KEDV’in araştırmalarında da telefonda bulmadıklarına ya da İstanbul dışına çıktıklarında çok fazla gitmemişler, o yüzden çok fazla araştırma da sağlıklı sonuçlar vermiyor aslında.

İpekyolu Kadın Kooperatifimiz var. Bu da Mardin’de, zor bir bölge şu anda, aslında turizmle ilgili de çalışıyorlardı ama kış şartları ve terör nedeniyle turizm biraz geri durumda ve biraz da işin açıkçası bu bölgedeki kooperatiflerimiz şu an zor durumdadır.

Mordoğan, yine İzmir’de kooperatiflerimiz var.

Begonvil, bu da çok başarılı ve yeni bir kooperatif türümüz, bizden hiçbir destek de almadı, bir eğitim de almadı. Sağ olsun, Ege Bölgesi bu konuda çok girişken, Muğla Bodrum’da kurulmuş durumda.

Yine, Alanya’da kurulan, bu şekilde turistik hizmetleri veren... Turizm bölgelerinde, satılabilecek bölgelerde başarılı durumda kooperatiflerimiz.

Bu da yine Meram Kadın Kooperatifi, Meram Belediye Başkanımız... Bir bayan yer de vermiş, burada lokantacılık hizmetleri de yapıyorlar, nişan ve benzeri ağırlamaları yapabiliyorlar. Çok güzel bir kooperatif mekânı var.

Evet, biraz önce Vekilimiz de bahsetti, bir Strateji Belgesi yayınladık, bu çerçevede kadın kooperatiflerine ilişkin de bir eğitim faaliyetimizin olması öngörülmüştü, biz bu çalışmalarımızı bu nedenle yapıyoruz.

Bakanlığımızın yürütmüş olduğu çalışmalarda da başka ülkelere geziler yapıp bunların neler yaptığını öğrendik. Genelde sosyal kooperatifler olarak, Avrupa’da, Akdeniz ülkelerinde daha ziyade var, İtalya’da var, kreş etüt merkezleri çalıştırıyorlar. Yaşlı ve engelli bakımı konusunda genelde İtalya’da, Avusturya’da örgütlenmiş durumda bu kooperatifler. Polonya’da hakeza.

Yine, Kooperatifçilik Geliştirme ve Uyum Eğitimi Programı koyduk. Tabii, aslında biz de giderek eğitiyoruz ama biz Bakanlık olarak farklı bir perspektif benimsemek istedik bu konuda. Özellikle İstanbul’dan, başka bölgelerden kooperatif konusunda danışmanlık almak isteyen çok fazla kişi vardı. Biz, Millî Eğitim Bakanlığıyla bir KOOP-GEP eğitimi uygulamaya koyduk, şu anda 20 bin sertifikalı kooperatifçi oldu iki buçuk yılda. Tabii, bunda başı İstanbul çekiyor. Mevcutta şartlar bu kadar zor olmasına rağmen, insanlar, çalışanlar iş takipçileri kooperatifçilik konusunda bir şeyler öğrenmek istediler, kitabını güncelledik, Tarım Bakanlığımızla birlikte Millî Eğitim Bakanlığından geçirdik. Bizim şehirlerdeki kooperatiflerimizin yöneticileri, çalışanları bunu alıyorlar, çünkü hakikaten bilgi öğrenmek istiyor ve bilgiyi de doğru öğrenmek istiyor. Birinin bir gün anlatması, o 100 kişilik bir katılımı her ilde bir toplantı yapmamız çok zor, biz istedik ki 81 vilayetin bütün ilçelerinden başvurabilecekleri bir sistem olsun ve kooperatifçilere böyle bir eğitimi de sunuyoruz. Kurduktan sonra, yani girişimini kurduktan sonra kooperatifçilerimiz neyi, nasıl yapacaklarına ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı meslek liselerinin hocalarının katkılarıyla bu eğitimi alabiliyorlar. Muhasebe, finansman alanı altında Millî Eğitim Bakanlığında atıl bulunan birçok hocamız bulunmaktaymış, biz, hakikaten bu programı açınca gördük, burada aktif olarak çalışıyorlar. Biz, bu konuda üniversitelerimizle de çalışmak istedik, ama

öğretim üyelerimiz ücretlerimizi düşük buldu, Millî Eğitim Bakanlığının bir kısmını alması söz konusu oldu ve buradaki karışıklık nedeniyle bunu üniversitelerle çok başarılı uygulayamadık, en iyi uyguladığımız mekân da Millî Eğitim Bakanlığı oldu şu anda.

Bir de tabii, SIDA Projesi, biraz önceki filmleri hazırlattırdık. Yine kitaplarımız var, Bülent Hocamız da bizim yine danışmanımız orada. Bu filmler ve kitaplar hazırlandıktan sonra, Bakanlığımızın kadın kooperatifleri konusunda nedir, ne değildir, başarılı örnek nasıl olur, eğitim dokümanı anlamında ve kapasite anlamında, sadece Bakanlık personelimiz değil taşra teşkilatındaki personelimize de eğitim vererek, il müdürlüklerimizdeki personele eğitim vererek, bu kadın kooperatifleri konusunda yerinde hizmet sunmayı da hedefliyoruz. Bu konudaki çalışmamız da sanırım bir basın duyurusuyla sonuçlanacak.

Bir eğitim modeli olarak, Eskişehir milletvekilimiz var mı burada?

Eskişehir İl Müdürlüğümüzle de paylaştım, bu dokümanlar bittikten sonra, Vekilim, siz de arzu ederseniz bir yerde bunların denemesini yapacağız, birlikte o zaman çalışalım.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Kesinlikle isterim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Biz il müdürlüğümüzden de bu sözü almıştık, Valimizden, hem de yakın ve bir potansiyel de varken, istemişlerdi, bunun bir pilot denemesini yapmamızı istedi Dünya Bankası bu eğitim dokümanlarını, orada bir eğitim çalışmasında bulunacağız inşallah.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Harika olur.

AYŞE DOĞAN (Tekirdağ) – Sadece bir ilde mi olacak?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok, bu sadece deneme, yani bir deneyeceğiz bakalım dokümanlar hakikaten...

AYŞE DOĞAN (Tekirdağ) – İkinci sıraya Tekirdağ’a alalım o zaman.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tabii, tabii, bütün illere vereceğiz yani bunu.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bizim önerilerimiz var burada.

BAŞKAN – Kısaca önerileri de alalım.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Önerilerimizi verelim.

Önerilerimizi zaten aslında paylaştık, Güler Hanım’ın sonucundan çıkan şeyler hep aynı, aynı şeyleri konuşacağız.

Piyasa talebini gözeterek ürün üretmiyorlar, yani bir vizyon geliştirmeleri gerekiyor ürün pazarlama konusunda, “Ben şunu üretirsem şu olabilir...” Tamam, geleneksel olarak Nallıhan iğne oylarını eşarpların ucunda gösteriyordu, ama sonra baktılar ki bu başka bir şekilde değerlendirilebiliyor, modaaya uygun hâle getirilebilir. İşte, bu vizyondur. Nallıhan’ın yaklaşık 500’e yakın ürünü var, burada görüldüğü kadar değil, yani İnternet’ten girebiliyorsunuz, elektronik sipariş verebiliyorsunuz oradan. Yani bunun gibi olması gerekiyor. Biz, bu örnekleri bu nedenle buraya getirdik. Kooperatifçilik ilkelerini doğru ve anlamlı bir şekilde tanımlamıyorlar.

Mesela, birisinin destek vererek kurması, kamu kuruluşlarının bu işin içinde olması ilk etapta güzel, bir iki yıl gidiyor, ondan sonra bunun özerk bir kuruluş olduğunu anlamıyor, devlet kuruluşu olarak görmeye başlıyor. Hâlbuki bu özerk bir kuruluş, bir kamu iktisadi teşebbüsü değil, yani bizim Bakanlığımızın bir şubesi değil. Bunu bu şekilde algılayıp oturttuğu zaman başarıya ulaşıyoruz.

Yenilikçi ve gelişmelere açık işletme olmaları gerekiyor. Yani biraz önce Amesia’da da gördünüz, belki o ürünleri öyle üretmiyorlardı, ama Tarım Bakanlığının verdiği eğitimler sonucunda “Ürünleri daha kaliteli nasıl üretebiliriz? Farklı sunumlar yapabilir miyiz”i öğrendiler, hakikaten cesaretleri arttı. Sadece bu noktada kooperatif nasıl girdi devreye? “Satacağım.” dediğinde girdik biz devreye, “Ben bunu satmak istiyorum.” dediğinde, toplu satış olarak girdik, çünkü biz bir ticaret şirketiyyiz kooperatif olarak, fiş, fatura kesebiliriz, bir dernek değiliz. Artık iş bitmişti, onlar da buradan satmaya girdiler.

Rekabet edebilir olması gerekir. Yani bir ürünü pahalıya üretip pahalıya satarsanız fabrikalar karşısında... Mesela paspas öerseniz, Madame Coco karşısında başarısız olursunuz. O zaman ne yapmamız gerekiyor? Biraz daha rekabet edebileceğimiz ürünler üretmemiz gerekiyor.

Birey iletişimlerinin güçlü olması lazım. Yani konuşmayı sevmeleri, birinin eleştirisine katlanmaları gerekiyor. Biz, Ankara Sincan’da, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızda Bakan Yardımcısı Aşkın Hanım varken, hatta birlikte eğitimlerine katıldık, ben bizzat kendim verdim kooperatifçilik konusunda eğitimi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu’ndan da Sincan Kaymakamlığından bunlara kredi verdi. Üç yıl geri ödemesiz, sıfır faizli 10 bin lira kredi aldılar. Kurdular, “bacım” filan diye böyle şey yapıyorlardı, sekiz ay sonra saç baş birbirlerine girmişler. Yani bakın, “Kırsalda kadın güçsüz.” diyoruz ama kırsalda kadın daha iyi iletişim kurabiliyor, başarılı olanların hepsi kırsalda. Metropol şehirlerde, Sincan gibi, Mamak gibi, buralarda kurduğumuzda, iletişimleri çok güçlüyse, tanıyorlarsa başarılılar, tanımıyorlarsa hakikaten bir faciaya da dönüşebiliyor. Destek de verdik, yerini de verdi Sincan Kaymakamlığı, 100 lira gibi düşük bir ücrete kocaman bir alanı kiraladılar, yemek hizmeti üretiyorlardı, bunun da kıymetini bilmediler, bütün makineleri, her şeyi alıp satıp yedi sekiz ayda kapattılar. Böyle bir tablo da karşımıza çıkabiliyor.

Birbirleriyle barış içinde, paylaşmayı bilenler olmalı ve yalnızca hibe ve destek almak için kurulmamaları gerekir yani bir vizyonları olmalı mutlaka, yoksa kuruluş çok kolay.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Tüm dokümanları burada temin edebiliriz, değil mi? Yani sıfırdan başladığımızda oluşan süreçle ilgili, eğitimi nereden alacaklar, krediyi nasıl alacak? Tarım Bakanlığının eğitimleri var. Bunların tamamını paket hâlinde sunacağımız bir şey var mı?

BAŞKAN – Yani eğitim amaçlı broşürleriniz, kitaplarınız vardır.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Yani adım adım...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Broşürlerini hazırlayacak bu konularla ilgili. Nasıl kurulur, genel kurulunu nasıl yapar, yönetim kurulunu nasıl yapar? Bunları da hazırlıyoruz.

Benim sunum bu kadardı, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Hemen kısaca, çok az vaktimiz kaldı.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Ben Bakanlığımıza şahsınızda teşekkür ediyorum. 15 Temmuz öncesi Bakanımız Sayın Bülent Tüfenkci’ye yaptığım bir ziyarette bu konuyu ele almıştık. “Elimden gelen desteği vereceğim.” dedi, hatta o farklı şeyler de düşünüyordu. Daha sonra, yine 15 Temmuz öncesi “Eskişehir’de bir pilot uygulama yapalım.” diye önerdiğimizde siz çok sıcak baktınız ve hayata geçireceğiz, inşallah güzel sonuçlar alacağız.

Çok teşekkür ediyorum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN - Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şimdi Tarım Bakanlığımızdan Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Özgün konuşacak.

Buyurun Mehmet Bey.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – Sayın Vekilim, buradaki herkesi saygıyla selamlıyorum, sayın vekillerim başta olmak üzere.

Dün ayın 21’iydi, ayrıca Kooperatifçilik Günü’nü de kutluyorum bu heyetin.

Kooperatifçilik 3 ayrı kanunla idare ediliyor şu an: 1163 sayılı -kısa keseceğim, ben o uyarınızı aldım- Kooperatifler Kanunu ana kanun, 1580 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu ve Tarım Satış Kooperatifleri Kanunu. 3 tane kooperatif kanunumuz var bizim.

Bizi ilgilendiren 1163 sayılı Kanun’da kooperatifler 4 ana başlıkta çalışıyorlar ancak bizim bugünkü konumuza giren tarımsal kalkınma kooperatifleri. Tarımsal kalkınma kooperatifleri de kendi içinde konu anlamında 4’e ayrılıyorlar: Ormancılık kooperatifleri, tarımsal kooperatifler, hayvancılık kooperatifleri ve bir de aslında bu tanıma uymayan ama geçmişte tescil edilmiş olan köy kooperatifleri yani kısaca KÖY-KOOP diyebildiğimiz kooperatifler.

Bunların sayısı tabloda görüldüğü üzere Tarım Bakanlığının uhdesinde 10.380 tane kooperatif var; zaman zaman azalıyorlar, çoğalıyorlar ama yaklaşık sayı bu kadar.

Kadınlarla ilgili ilk kooperatif 2003 yılında Tarım Bakanlığı tarafından desteklenmesiyle başladı, bu İzmir-Kiraz-Yağlar. O gün de Genel Müdür Yardımcısıyım ben. O kooperatifin desteklenmesi konusunda hakikaten çok emeğim var, ondan sonra da o süreç başladı ve devam etti. Bunlar sadece kadın kooperatifleri değil, özel olarak yani Bakanlığımızın yaptığı o kadın kooperatifi tanımını içinde değil, aslında tarımsal kalkınma kooperatifi ancak üyelerinin tamamı veya çoğunluğu kadınlardan oluşan kooperatifleri kapsıyor. Bunları destekledik geçen süre içinde. İyi bir iş yaptığımıza inanıyorum. Hakikaten içlerinde çok başarılı olanlar oldu ama zaman zaman, az önce arkadaşımın söylediği gibi ekonomik sıkıntıya düşen, idari sıkıntıya düşen kooperatiflerimiz oluyor. Bunların hepsini bu hayatın içinde beraber yaşıyoruz kooperatiflerde.

Tarım Bakanlığı uhdesinde 56 tane kadın kooperatifimiz var. Bunlardan 18 tanesine kredi aktardık. Ancak 2014 yılında hem ödemelerle ilgili hem Bakanlığımız dışındaki kuruluşların denetimlerinde bizi yönlendirmesiyle bu kredi kullanımı konusunda bir değişiklik yaptık. Kredi kullanımını Ziraat Bankasına bıraktık. Ancak biz faiz sübvansiyonu olarak destek vermek üzere yani kredi verilmesinde bir değişikliğe gittik. Faizlerini Bakanlığımız karşılıyor ama Ziraat Bankasının şartları bir hayli zor olduğu için, maalesef, bugüne kadar buradan kredi kullanan bir kooperatifimiz de olmadı.

Bunun dışında, tabii sadece kooperatiflere destek vermiyoruz Tarım Bakanlığı olarak. Bunun dışında, kendi uygulamamız olan kırsal kalkınma projelerinde, bu sene başlattığımız “Genç Çiftçi Projesi”nde ve Avrupa Birliğiyle beraber yürüttüğümüz IPARD projesinde kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık yapıyoruz. Burada kadın çiftçi sayısının 11.203 olduğunu görüyorsunuz. Bir hayli yüksek bir müracaatımız vardı ve bunların içinden ancak ödenek durumunu dikkate alarak bu kadar kadınımaza kredi kullandırdık, destek verdik genç çiftçilere de.

Az önce söylediğim şey, IPARD’a eğer kadınlar müracaat ederse 10 puan fazla alıyorlar, aslında bu 10 puan çok değerli bir puan, öne geçmek için. Yine ekonomik yatırımların desteklenmesinde bu Tarım Bakanlığı bütçesinden ek artı 5 puan veriyoruz. Yine genç çiftçilerde de kadınlar müracaat ettiğinde 5 puan daha vermek suretiyle diğer müracaatçıların önüne geçmesine fırsat veriyoruz.

Sunumum bu kadar. Aslında uzun yıllardır çok şey yaptık kadın kooperatifleriyle alakalı, kadınlara hizmet etmeyle alakalı, inşallah onlar memnun olmuştur. Ama bizi üzen şey şu: Hakikaten Türkiye'deki zaman zaman sıkıntılı yaşam süreçleri, ekonomik süreçler bizim kooperatiflerimizi çok derinden etkiliyor çünkü ekonomik güçleri çok az. Belki kooperatiflerimizin yeniden kredilendirilmesi konusunda özel bir kanun veya tarımsal kooperatiflerle ilgili özel bir kanun olabilir mi diye, bilmiyorum, sayın vekillerimin aklında bir nokta oluşturabilir miyim diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Tarımsal kooperatiflerle ilgili...

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – Yani, şimdi efendim, Kooperatifler Kanunu anayasa gibi bir kanun yani o kanun ortada dururken buna benzer başka bir şeyin çıkma ihtimali yok, en azından bizim hukukçularımız bana öyle olduğunu söylediler. Ancak bilemiyorum yani tarımsal kooperatiflerle ilgili özel bir şey... Çünkü 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu yapı kooperatiflerini de bizi de taşıyıcılar kooperatiflerini de herkesi kapsıyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bu konuyu aslında Bakan Bey'le konuşup belki böyle çalıştay gibi bir şey yapmak lazım.

BAŞKAN – Kooperatifler Kanunu'nda bir değişiklik de olabilir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – Tarımsal amaçlı kooperatiflerle ilgili...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İhtisas kooperatiflerinin ayrılması, sadece tarım değil belki, başka da olabilir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – Olabilir tabii efendim. Yani beni ilgilendirdiği için ben tarım...

AYŞE DOĞAN (Tekirdağ) – Sayın Genel Müdürüm, peki, burada gördüğünüz, bu maddede gördüğünüz aksaklıklarla ilgili bir çalışma var mı elinizde? Tarım Komisyonu var, Bütçe Komisyonumuza, komisyonlara sunarız da. Sizin bu makamda yaşadığınız, gördüğünüz sıkıntıları dile getirecek çalışmalarınız var mıydı? Çünkü ayrı bir tecrübeyle...

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – Sayın Vekilim, bunları toparlayabilirim ancak bu başarısızlık sadece kadınlar veya erkeklerle alakalı değil. Bu, yönetsel ve eğitimsel bir şey. Yani her iki grubun da çok uç noktalarını size söyleyebilirim ama o burada olmaz, onu yemekte anlatayım ben size hakikaten. Ben onu toparlayayım, yollasam olur herhâlde size.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Genel Müdürüm, kooperatif şu sorunlarla karşılaşüyor, mevzuatın şu şu maddelerine, şuralarına takılıyor; şöyle bir mevzuat olursa şunu daha rahat çözeriz gibi birtakım öneriler.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – Tamam Sayın Vekilim, onu yaparız.

Teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için, sağ olun efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Nimet Hanım, hemen size söz veriyorum, sonra tek tek misafirlerimizi dinleyeceğiz.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Toplantıda son olmak bazen avantajdır, bazen dezavantajdır. Biz bunu kadın çiftçilerimizle birlikte avantaja çevireceğimizi düşünüyoruz ve son noktada benden ziyade kadın çiftçilerimizin, kooperatif ortağı ve başkanı olan kadınlarımızın konuşmasından yanayım.

Tabii ben de süre kısıtlı olduğu için pek çok şeyi atlayacağım, sadece liderlik konusunu özellikle dile getirmek istiyorum. Kırsal alanda kadın liderliği yayım çalışmalarında bizim için son derece önemlidir. Çünkü eğer bir kadın... Yetişkin eğitiminde de bu böyledir, “Kadının aklı gözündedir.” diye bir ifade vardır. Gerçekten görmesi ve bazı şeyleri eliyle tutması ya da konuşması onun için çok önemlidir.

Sayın Hocam ifade ettiği gibi Japonya’da kooperatifçilik çok gelişmişti. Biz, Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı’yla yaptığımız iş birliği kapsamında kadınlarımızla birlikte üç hafta Japonya’da eğitim aldık ve Japonya’da kooperatifçiliğin nasıl olduğunu kadınlarımızla birlikte... Eğitim sonrasında uluslararası bir sertifika sahibi oldu. Dönüp geldikleri zaman kendileri illerinde “Neler yapabilirim?” diye düşünmeye başladılar. Japonların şöyle bir şeyi vardı: Bir çalışmayı sadece bir yıl yapma gibi özellikleri vardı. Sadece bu çalışma iki yıl devam etti yani bunu da kadınlarımızın orada göstermiş olduğu performans olarak düşünüyorum.

Bunun dışında, kadın ve kooperatifleşme konusunda tabii ki iş birliği çalışmalarımız oluyor, protokollerimiz ve eğitimlerimiz oluyor. Adımızdan da anlaşılacağı gibi biz Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı olarak kadınların görünürlüklerinin artırılması konusunda da etkinliklerimiz, çalışmalarımız zaten devam etmekte. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı burada. Türkiye Ziraat Odalarıyla birlikte yaptığımız çalışmalar var. Bu çalışmalar sonrasında çeşitli broşürlerimiz kadınlarla paylaşıyor ve aynı zamanda Alman Kooperatifler Konfederasyonu’yla yürütmüş olduğumuz çalışmalarda aslında ilk kez kadın kooperatiflerimizi bir araya getirdik. Bu bizim için son derece önemliydi çünkü kadınlar zaten birbirlerinin yaptıkları çalışmaları bilmiyorlardı. Kırsalda kadınların bir araya gelmesi de çok kolay değil aslında fakat bu çalışma onlarda farklılık yarattı, iş birliği oluşturmalarını sağladı ve bunun sonucunda -şu anda önünüzde duruyor sayın vekilim- 4 tane kitapçıktan oluşan bir set oluşturduk ve şu anda tüm kooperatiflerimizin başucu kitabı şeklinde yer almakta.

Zaten Ulusal Eylem Planı’mızın sadece 4 stratejik alanından 1 tanesi kadın ve örgütlenme, kooperatifleşme üzerineydi. Bununla ilgili kurum ve kuruluşlardan da destekler alıyoruz.

Kadınlarımızın kendilerini ifade etmesi, örnek teşkil etmesi bizim için çok önemli; tabii ki iyi yönlerini ya da başarısız olduğu noktaları da belirtebilmesi önemli. Çeşitli panellerde yer aldılar. En son Birleşmiş Milletlerde “Kırsal Alanda Kadınlı Yeşeren Yaşamlar” diye Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi’nde kadın kooperatiflerimiz burada kendilerini ifade ettiler ve uluslararası bir platformda da son derece güzel sorularla karşılaştılar. En son 2015’te “5. Kadın Kooperatifleri Toplantısı”nda da yine çeşitli kooperatiflerimiz burada deneyim paylaşımında bulundular.

Biz Bakanlık olarak çeşitli ödül törenleriyle kadınların teşvik edilmesini son derece önemli buluyoruz. 15 Ekim Dünya Kadın Çiftçiler Günü bizim için son derece önemli bir gün çünkü kadın çiftçilerimizi tabii tek bir günde anımsamak ya da tanımak değil ama bunu da tanıtabilmek önemli. 2012 yılında Sayın Bakanımızın da katılımıyla kooperatif yılını kadınlara ödül töreniyle gerçekleştirdik. 2015 yılında “Girişimci Kadın Çiftçiler Ödül Töreni”miz ki geleneksel hâle geldi, “Fark Yaratan Kadın Çiftçiler” kategorisinde “Urfa Tülmen” tarımsal kalkınma kooperatifindeki kadını hem ödül aldı hem de bir canlı yayına konuşmacı olarak katıldı. En son “Üreten Kadın Büyüyen Anadolu 2016”

töreniyle Sayın Başbakanımızın da katılımlarıyla birlikte –şu anda kendileri de buradalar- Hakkâri ilinde süs bitkisi yetiştiriciliğinde kadın çiftçiler hem kooperatifleşme hem de yetiştiricilik konusunda fark yarattılar, ödüle layık görüldüler.

Biz kadınlarımızın tabii ki yapılan çalışmalarla ifade etmek istedikleri şeyleri bu çalışmaların içerisinde yer alarak ifade etmelerini sağlıyoruz. Belki onlara bir adım atmaları için destek olmaya çalışıyoruz. Ama şu anda kendileri bunları aslında sizlerle daha iyi paylaşacaklar. Filmlerimiz vardı, bunlar yerine, canlı olarak burada Hakkâri’den, Düzce’den, Eskişehir’den, Aksaray ve Amasya’dan kadın ortaklarımız var. İsterseniz sözü ben kendilerine bırakmak istiyorum, teşekkür ediyorum.

Bu sözü de çok beğeniyorum: “Bir araya gelmek bir başlangıçtır, beraberliği sürdürmek bir ilerlemedir, beraber çalışmaksa başarıdır.”

BAŞKAN – Hoş geldiniz diyoruz.

Kusura bakmayın, sizleri beklettik ama Bakanlıktan gelen arkadaşlarımızın konuşmalarını da dinlemenizin faydalı olacağını da düşündük. Öncelikle buraya geldiğiniz için her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Aksaray ilimizle başlayalım diyoruz.

Aksaray’da Gaziemir Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.

Kısaca kendinizi tanıtır kooperatifi nasıl kurduğunuzu da anlatır mısınız.

SEVAL KUTLU - Öncelikle, bizi buraya davet ettiğiniz için, bütün kooperatif başkanlarını davet ettiğiniz için nazik davetinizden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekillerim, Komisyon üyeleri; Aksaray’ımızdan da ayrıca bol bol selamlar getirdik sizlere.

Ben kooperatif başkanlığı yapıyorum. Kooperatifimizin bütün kurucuları da, yöneticileri de bayan. Onun için bizim büyük sıkıntılarımız var. Az önce de bahsettiniz, kırsalda kadın olmak gerçekten de çok zor. Benim 4 çocuğum var, hem çocuklarımın anasıyım hem evimin kadınıyım, ayrıca tarlaman işçisiyim, hayvanlarımın bakıcısıyım. Benim bütün vekillerimden veya devlet büyüklerimizden isteğim... 151 kadın ortağımız var şu an ama yarısı çalışmakta, faal çalışmakta, yarısı çalışmıyor çünkü gelirleri çok kısıtlı olduğu için hayvan alamıyorlar. Bizim tek sorunumuz, bizim devlet büyüklerimizin, Cumhurbaşkanımızın, Başbakanımızın, vekillerimizin bana destek çıkmaları.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Devletin imkânlarını kullanamadılar mı? Mesela, Sosyal Yardımlaşma veriyor.

SEVAL KUTLU – Kullanmışlardı, evet, hayvan alındı ama biz şehre çok uzak olduğumuz için bizim girdilerimiz çok pahalıydı. 2009 yılında çok zarar eden ortaklarımız oldu. Kriz olunca yarısı hayvanlarını satmak zorunda kaldı sayın vekillerim. Onun için gene biz devlet büyüklerimizden ya bakanlık projesi ya da KASDEP projesinde biz hayvan istiyoruz. Ben Aksaray’ı temsil ederek gerçekten de kırsaldaki kadınlara sizler destek çıkacağınız, sizler yardım edeceğiniz için buraya eksi 1 derece soğukta, fırtınada geldim. Ben şu hâlde kooperatif başkanlığı yapıyorum. Ben sırtımda gerçekten yem taşıdım. Kooperatifimizin durumu çok kritikti, işçiye para vermemek için sırtımızda yanındaki yardımcımla birlikte ben yem taşıdım. 50 kilo yemi biz sırtımızda taşıdık ki işçiye biz yem parası vermeyelim diye. Bizim kooperatifimizin sıkıntıları çok büyük, bize yardım edilmesini istiyorum, bize destek çıkılmasını istiyorum. Özellikle kırsaldaki bayanların sesini duyurmak için, çocuklarını okutmak için... 3 kilo, 5 kilo süt veren ortaklarım var benim. Hani vekillerimiz gerçekten bunları duysunlar. Şu an yaşamadıkları için bilmezler belki de. Kırsalda tarlaya da gidiyorlar, çalışıyorlar,

evde hayvanlarına da bakan ortaklarımız var, para sıkıntısı çeken çok insanımız var yani çalışamayan. Herkesin çok selamları var, devlet büyüklerimizden istekleri çok büyük. Biz tekrar KASDEP projesi veya bakanlık projesiyle hayvan istiyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Ben bir şey söylemek istiyorum: “Önce hayvanlarımız vardı, işte yem sorunu nedeniyle...”

SEVAL KUTLU – Evet, yem girdileri çok pahalı. Aksaray’da...

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Benim bahsetmek istediğim, “sürdürülebilir bir iş modeli” derken bunu kastediyorum. Yine devlet size hayvan verir ama bunu devam ettiremezseniz... Yani, o koşulların değişmesi gerekiyor.

SEVAL KUTLU – Ben SÜTAŞ AŞ’dan benim 100 ortağıma eğitim aldırıldım. Öncekiyle şimdiki artık farklılaştı.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Bunları ortaya koymak ve gerçekten kalıcı bir sistem oluşturmak çok önemli; yoksa, devletin her yıl, iki yılda bir, beş yılda bir hayvan ya da farklı bir destek vermesi değil. O konuda bir çalışmanız var mı?

SEVAL KUTLU – 2005 yılında zaten bizim kooperatifimiz kurulmuştu, 2007 yılında biz hayvan almıştık; şimdi 2016 yılındayız, bizim kooperatifimiz çalışıyor ama zayıf olarak çalışıyor.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Mesela, yem sorununu nasıl halledeceksiniz?

SEVAL KUTLU – Evet, yem girdilerimiz çok pahalıydı. Şu an yerimiz şey ama satın alıyoruz; artık eskisi gibi değil, halk bilinçlendi. Önceden bize şeyden bilinçsiz olarak çok pahalı yemler girdi, yoncalar girdi. Mesela, 100 lirayken 200-300 liraya yoncalar girdi.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Mesela, sizin ilçe tarım müdürlerinizle falan bir fizibilite çalışması yapmanız lazım daha önceki sorunun tekrarlamaması adına. Yani, devlet size destek verir ama sizin de bir şeyler üzerinde çalışıp öneri geliştirmeniz lazım. Onun için bakanlıklarımızın temsilcilikleri var. Yani, siz de bir çaba gösterin. Her şeyi devletten “şu kadar hayvan” diye talep etmek kolay ama onu yaşatabilmek önemli. Devlet bunu yaşatabilmek için de her türlü desteği veriyor.

SEVAL KUTLU – Zaten biz de onun için, kırsaldaki bayanların ayaklarının yere basması için gerçekten de...

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Mesela, şu anda ben şunu tercih ederdim: Getirip bize “Şu, şu nedenlerle biz sürdüremedik ama şu, şu, şu yapılırsa bize büyük destek olur.” deseydiniz hayvan vermek dışında... Hayvan vermek en kolay şey. Yani, benim tavsiyem o çalışmayı yapmanız.

SEVAL KUTLU – 2009 yılında biz zarar ettik, yem girdileri ile şeyler çok pahalıydı...

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – O zaman 2016, 2017 yılında zarar etmeyeceğinizi nasıl garanti edersiniz? Bunun çalışmasının yapılması lazım. Bu konuda size destek olacak birimler, kurumlar var.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İl Tarım Müdürlüğü böyle bir envanter çalışabilir aslında.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Biz, şimdi, ilgili arkadaşımıza da talimat niteliğinde veriyoruz, bu konu üzerinde çalışma yapacak, eksikler nedir diye. Sizin söylediğiniz gibi sayın vekilim, sadece hayvan almak ya da vermek değil, önemli olan bundan sonra sürdürülebilirliği için bizden ne talep ediyorlar?

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Sistemi geliştirmek.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ
BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Tabii
ki... Sistemi geliştirmek adına...

Bugün, burada, şu anda, ilgili ilden katılım sağlayan konu uzmanı arkadaşımıza da ilettik. Bize,
en yakın zamanda konuyla ilgili notu hazırlayacaklar, biz de sizinle paylaşımda bulunuruz efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz. Sağ olun.

SEVAL KUTLU – Ben de teşekkür ederim.

BAŞKAN – Amasya Şeyhsadi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi...

Buyurun.

AMASYA ŞEYHSADI TARIMSAL KREDİ KOOPERATİFİ BAŞKANI - Ben Amasya'nın
Şeyhsadi köyünün kooperatif başkanıyım. Benim 50 ortağım var ama bir tek Şeyhsadi'den değil, 6
yerden, 6 köyden tamamladık biz kooperatifimizi.

BAŞKAN – Ne zaman kurdunuz?

AMASYA ŞEYHSADI TARIMSAL KREDİ KOOPERATİFİ BAŞKANI – 2005'te müracaat
ettik, 2007'de bize geldi, 2009'da mallarımızı teslim aldık.

BAŞKAN – Şu an faaliyette misiniz? Nasıl?

AMASYA ŞEYHSADI TARIMSAL KREDİ KOOPERATİFİ BAŞKANI – Evet ama arkadaşın
dediği gibi, et düştü, süt düştü ama saman ile yem çok pahalıydı. Bunu göremedikleri için çoğunu
sattılar. Birini sattılar, bir vagon saman aldılar, bir ay gördüler; birini sattılar, olmadı, hepsini sattılar.
Çoğunlukla şehre göç ettiler. Ama şu anda biz de kooperatifimize yardım istiyoruz Bakanlığımızdan.
İlerletmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN – Şu an aktif kaç kişi çalışıyor kooperatifinizde?

AMASYA ŞEYHSADI TARIMSAL KREDİ KOOPERATİFİ BAŞKANI – 32-33 kişi var.

BAŞKAN – Yani, bazı ortaklar aktif çalışmıyor, bazıları aktif çalışıyor.

AMASYA ŞEYHSADI TARIMSAL KREDİ KOOPERATİFİ BAŞKANI – Evet.

BAŞKAN – Nasıl karar verdiniz böyle bir kooperatif kurmaya?

AMASYA ŞEYHSADI TARIMSAL KREDİ KOOPERATİFİ BAŞKANI – Biz müracaat ettik.
Duyan köylüler geldiler bize, kaydoldular, üye oldular. Biz de tamam dedik, 6 köyden tamamladık 50
üyeyi. Bakanlığımız da kabul etti, kurduk ve aldık mallarımızı.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Düzce Boğaziçi beldesi Yazlık Mahallesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi...

Buyurun.

Kooperatifinizi tanıtırsanız kısaca... Nasıl kuruldu?

DÜZCE TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ BAŞKANI – Nasıl kuruldu? Asıl kuruluş
amacı, biz Orman Bakanlığının bünyesinde çalışıyorduk daha önce orman köylüsü olarak ama
mevzuatlar değişip, kanunlar değişince şirket veya kooperatif istediler bizden. Biz de kooperatif olmaya
karar verdik kadınlar olarak. Ben hem kurucu üyesiyim hem de başkanım bu kooperatifin. 7 kurucu
üyemiz, 13 de üye olarak çalıştığımız arkadaşımız var. Aktif olarak çalışıyoruz orman işletmesinde,
fidanlıkta; fidan dikiyoruz, tohum topluyoruz. Belediyede çiçeklendirme, belediye refüjlerini falan
düzenleme şeklinde bazı ihalelere giriyoruz, böyle ihalelere falan girmeye çalışıyoruz. Tamamen
fidanla ilgili bizim işimiz. Arkadaşlarımız var grubumuzdaki, kooperatifteki kişilerle...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Toplam kaç kişi?

DÜZCE TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ BAŞKANI – Toplam 13, bir de kurucu üyelerimizle 20’ye tekabül ediyor sanırım. Birlikte iş alıp şu anda aktif şekilde devam ediyoruz. Bizim düşüncemiz... Ben sürekli iş bulamıyorum tabii ki, sürekli olarak ihale olmuyor. Şöyle bir şey olsa: Hani böyle geniş bir alan -ne kadar gerekiyorsa- fidan ekip yetiştirebileceğimiz bir yer tahsis edilse anca öyle olabilir. Böyle bir şey düşündüm ben kendi açımdan, arkadaşlarımla da konuşup. Sağ olsun, tarım ve il müdürlüğümüz de böyle “Destek olsa olur.” gibi bir fikir verdiler bize.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Özel idareyle bu konuda görüşme yaptınız mı?

DÜZCE TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ BAŞKANI – Hafif düzeyde öyle görüşmelerimiz oluyor tabii ara ara. Çalışmalarımız aslında...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bunu takip edelim. Belki özel idarenin... Arazi tahsisi olabilir.

DÜZCE TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ BAŞKANI – Evet, arazi tahsisi olarak düşündük. Araziden sonra, küçük bir kredi, geri ödemesi faizsiz bir şekilde olursa, hem daha sonrasında pazarlama yönünde faydalı olursa... Yani, tohum, fidan yetiştiriciliği, çam, süs bitkileri falan...

BAŞKAN – Peki, bulunduğunuz yerde rehberlik, danışmanlık hizmetlerini tarım il müdürlüğünden, nelerden temin ediyorsunuz takıldığınız yerlerde?

DÜZCE TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ BAŞKANI – Şöyle söyleyeyim: Biz genellikle -orman işletmesiyle başladığı için- oradaki tanıdıklarımızdan, orada vesile olanlardan yardım almaya çalıştık. Benim de böyle aklıma gelen şekilde, hani kayınpederim falan destek oluyor sağ olsun, o araştırıyor, onunla birlikte araştırıyoruz, işte tarım il müdürlüğüne başvuruyoruz. Öyle özel bir rehberlikle pek fazla görüşmedim. Benim de yaşım gereği, çok erken bir yaşta böyle bir şeye girdim, o yüzden tabii ki her şeye atılmak benim için zor oluyor, cesaret istiyor açıkçası. Daha da çok olmadı kuralı, 2014’te kuruldu.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Sayın vekilim, hemen araya gireceğim. Tabii, birazdan Hakkâri’den ilgili arkadaşımız da bahsedecektir, süs bitkisi yetiştiriciliğinde -destek almak için, biraz evvel listede de gördünüz- Hakkâri’ye BAKA’ya sundukları proje kapsamında bir sera yaptırıldı mesela. Bu tip projelerin takibinde bizler de tabii ki takip sırasında sizlere destek sağlarız ama sizler de bu konulara da bakarsanız... İş birliği kapsamında, üniversite destek verdi, BAKA verdi, bu şekilde oldu. Bir de ilerleyen zamanda sayın vekilim, kooperatiflerde de girişimcilik eğitimi vermeyi planlıyoruz. Şimdi, bu girişimcilik eğitimiyle birlikte -biliyorsunuz, bizim şu anda bir bankayla sponsorluğumuz var- bu bankaya bu eğitim belgesiyle gittikleri takdirde onlara kredi desteğinde kolaylıklar sağlanacak. İlerleyen zamanda, yakın bir zamanda, zaten bankayla iş birliği içerisinde bulunduğumuzda, kooperatifteki kadınlarımızın da girişimcilik eğitimi alması konusunda harekete geçmeyi programımıza almayı planlamış durumdayız.

DÜZCE TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ BAŞKANI – Dediğim gibi, biraz cesaret isteyen şeyler bunlar. Ben de tabii hani krediydi, oydu, buydu, beni korkutuyor açıkçası. Tabii ki önümde bir rehber olursa, beni daha iyi yönlendirecek kişiler olursa ben hepsine atılırım, atılmaya hazırım ama dediğim gibi, benim biraz cesarete ihtiyacım var. Yaşım da çok genç daha, hiçbir deneyimim de yok. O yüzden, sağ olsun, buraya gelmemde de çok vesile oldular, hem Ayşe Hanım -onun sayesinde- hem de tarım il müdürlüğü sayesinde buraya geldim. Buraya gelirken bile çok çekinerek geldim açıkçası ama iyi oldu, iyi geçiyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bir şey söyleyeceğim, orada şöyle bir ihtiyaç var: Birden fazla kurumun konusu var yani sizin konunuz tarım kooperatifleri, Gümrük Bakanlığının konusu genel kooperatifler. Sosyal Yardımlaşmanın da kısmi destekleri var, o da Aile Bakanlığının. Aslında biz çatı paket hazırladık,

bir mentorluk mekanizması. Bunu yapmak isteyen bir yere müracaat etsin, bir kuruma. Şimdi, siz olanları bilip onları tarif ediyorsunuz ama Gümrük Bakanlığında ne olduğu ya da başka kurumda ne var, kimse bunu...

BAŞKAN – O, kadın danışma merkezleri adı altında... Bülent Hocamızın da onunla ilgili bir önerisi vardı, değil mi?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – O olabilir, başka bir şey olabilir, bilmiyorum. Ben bunu düşünüyorum, ilk adımda ne yapmam lazım, bana yol haritasını gösterin. Şimdi “BAKA” diyorsunuz... Arkadaş bilmez, ben ilk defa duyuyorum. Anlatabiliyor muyum... Açılımını bile bilemeyebilir arkadaşlarımız. Bunlar yol haritası... Başka bir şey söylüyorum, bunu eleştiri için söylemiyorum. İhtiyaç oldu, gördük. Tek bir adres, tek bir telefon, tek bir şey, neyse bu. İşte şuradan başlayabilirsiniz: “Sütünüzü şöyle hazırlarsınız, şu destekleri alabilirsiniz, şurası şurada ilave çıkar. Çavdar desteğiye bu, tohumculuksa bu, bilmem neyse bu...” “deyip böyle bir yol haritası, bir mentorluk, sıkışınca da telefon edeceği bir mekanizma. “Sıkıştım, şunu nerede yapacağım? Ödemem gecikiyor ya da şöyle oldu...” Hani, arada bir telefon desteği alacağı belki... Önce bir eğitim vererek mutlaka tabii. Bir harita çıkarmamız lazım, bir yol haritası.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI EĞİTİM, YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI KIRSALDA KADIN HİZMETLERİ KOORDİNATÖRÜ NİMET KALELİ – Çalıştığımız bir konu vardı, hatırlar mısınız. Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Sosyal Eylem Planı’nda sizinle de birlikte çalışmıştık. Kadın kooperatifleri destek merkezi gibi bir şey oluşturmamızın faydalı olacağını 2012 yılında koyduk ama üzerinde... Tabii ki bu tek başımıza yapabileceğimiz bir şey değil; Gümrük olmalı, Aile, Sosyal Politikalar ve biz olmalıyız ve üniversite ayağı da olmalı. Dolayısıyla, bu konuyu gene biz ödev olarak aldık zaten, neler yapabiliriz diye.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şimdi, aslında Türkiye’de bu işi yapan bir birim var; kalkınma ajanslarının yatırım destek ofisleri danışmanlık verebilecek konumda.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kooperatif konusunda verebilir mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tabii, hepsinden verebilir.

BAŞKAN – Kalkınma ajanslarının...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kalkınma ajanslarının yatırım destek ofisleri... Biz bunu araştırdık, tüm il genelinde verilen destekler burada gözden geçiriliyor çünkü desteklerin mükerrer verilmemesi için kendilerinin bunları bilmeleri gerekiyor. Biz Kalkınma Bakanlığının ilgi biriminin adresini bulduk, Bölgesel Gelişim ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. Geçen sefer, altı ay önceki sunumumuzda da bu bize ödev olarak verilmişti ve bunlara yazı yazdık. Bize hâlen geri dönmediler. Biz burada tıkanıyoruz. Aslında, kalkınma ajansları her ilde teşkilatlanmış durumda. Bizim tekrar il bazında destek ofisleri, destek mekanizmaları için yeniden bir teşkilatlandırmaya gitmemiz...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Teşkilatlandırılması gerekmiyor yani mevcut bir şeyi revize edebiliriz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Sayın Vekilim, destek işi kamu kaynağı kullandığımız için çok zor ve valilerin koordinasyonunda yürüyen bir iş bu. Yani, il genelinde kime ne kadar destek veriyor? KOSGEB mi veriyor, Tarım Bakanlığını mı, hepsini biliyorlar bunlar, hepsi bunların elinden geçiyor.

BAŞKAN – Kalkınma ajansları...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kalkınma ajansları yatırım destek ofislerinin.

Bize henüz hiçbir geriye dönüş yapmadılar.

BAŞKAN – Ne sordunuz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kamuya cevap vermeyen vatandaşa nasıl dönecek?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bu şekilde yazı yazdık, isterseniz arz ederim.

BAŞKAN – Bülent Hoca ya hemen söz verelim, kooperatife geçeceğim arkadaşlar.

PROF. DR. BÜLENT GÜLCUBUK – Sayın Başkan, iki saptamada bulunmak lazım. Şimdi, biz kırsal alanda kadın girişimcinin on iki ilde araştırırken sonunda önerilerimizden biri bölgesel girişimcilik danışma merkezlerinin kurulmasıydı. Bu kalkınma ajansları olabilir, KOSGEB içerisinde olabilir ama bir şekilde bunun oluşturulması gerekiyor. Burada bir rakam verdik, 2,6 milyon erkek girişimci var, 100 bin sadece kadın girişimci var. Biz kırsala gittiğimizde biraz yatırımı olan kadın ne yapacağını bilmiyor. Aslında, bizim söylediğimiz sadece kooperatif değil aynı zamanda bunlara da vurgu da bulunmak lazım. Bir de Türkiye’deki üniversitelerin en az yarısında şu anda kadın sorunlarını araştırma merkezi var. Belki üniversiteler bu anlamda da bir devreye konulabilir. Üniversiteler özellikle küçük illerde daha fazla devreye konulursa kurumlarla iş birliği hâlinde kadınların...

BAŞKAN – Kadın sorunlarını araştırma merkezi.

PROF. DR. BÜLENT GÜLCUBUK – Kadın sorunlarını araştırma ve uygulama merkezleri, hemen hemen bütün üniversitelerin yarısında var, toplamdaki üniversitelerin. Bunlar da devreye konulabilir.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Eskişehir Sarıcakaya Tarımsal Kalkınma Kooperatifi...

Buyurun.

SARICAKAYA İĞDİR KÖYÜ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ ÜYESİ ZEHRA BAYRAM – Saygılar sunarak sözüme başlıyorum.

Eskişehir ilinde kurulan Sarıcakaya ve Mihalgazi Türkiye’nin ilk kadın kooperatifidir. Kooperatifimiz 2004 yılından beri faaliyette bulunmaktadır.

BAŞKAN – İlk kadın kooperatifi mi?

SARICAKAYA İĞDİR KÖYÜ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ ÜYESİ ZEHRA BAYRAM – Evet, 2004 yılında.

Kırsal alanda sosyal destek projesi kapsamında ortaklarımızın mülkiyetinde 71 kişiye 500 metrekaRELİK sera projesi uygulanmıştır. Bu, yöremizde birçok kooperatif üyesine ve yöredeki insanlara örnek olmuştur. Bunun sonucunda kooperatifimizin çalışma alanı içinde yaklaşık 1.200 dekar sera yapılmıştır. İstanbul’un yaklaşık yeşillik ihtiyacının yüzde 15’ini bizim yöremiz karşılamaktadır. Özellikle, roka, tere, yeşil soğan, maydanoz, salatalık yetiştiriciliğinde bulunmaktayız. Üretimde çeşitliliği sağlamak amacıyla geçen seneden beri boş ekim alanlarımıza yağlı kekik ekmekteyiz. Bunu da Denizli ilçesinde kurulmuş bulunan Gözler Tarımsal Kalkınma Kooperatifimize pazarlayarak kooperatifler arasında iş birliği ve pazarlamada yöremizde örnek bir çalışma oluşturmaktayız.

Bizim zaman zaman ürünlerimizin pazarlama aşamasında sorunlarımız olmaktadır. Köyümüzde hale dışarıdan birileri gelerek ürünlerimizi toplayıp il dışına transfer etmektedir. Ürün bol olduğu zaman da fiyatlar düşük olmaktadır. Biz istiyoruz ki yeni bir sistem kurulsun, kendi ürünlerimizi daha iyi pazarlama imkânı bulalım.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sınırlı Sorumlu Hakkâri Çiçeklerin Özü Kadın Girişim, Üretim ve İşletme Kooperatifi...

HAKKÂRÎ İL GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ İDRİS UCE

– Sayın vekillerim, değerli katılımcılar; öncelikle kadın çalışmalarına vermiş olduğunuz hassasiyet ve duyarlılıktan dolayı teşekkür ediyorum.

Hatice Hanım gelemeydi, arkadaşımız hava muhalefetinden dolayı katılamadı, uçuşlar iptal edildi, ondan dolayı katılamadı.

Bizim Bakanlığımız nezdinde eğitim daire başkanlığımızın kadın çiftçilere yönelik çok olağanüstü bir gayreti var. Özellikle Nimet Hanım’a ve Serap Hanım’a ben bu hususta teşekkürlerimi arz ediyorum tekrar.

Ben birkaç dakika fazla vakit alacağım, beni bu hususta bağışlayın. Özellikle Hakkâri bu hususta farklı bir yer, çok yalnız bir yer daha doğrusu. Ben kadın çalışmalarına arkadaşlarımla başladıktan sonra bu ülkede bir kadın olmanın ne kadar zor olduğunu idrak ettim yani hakikaten. Bizim kooperatifimiz 2016 yılında kuruldu, yeni kurduk, daha yeniyiz. 1 dekar alanda sera kurduk, polikarbon seralarımız var. Bu seralarda arkadaşlarımızın süs bitkileri yetiştirmelerini sağlıyoruz, bu hususta teknik destek veriyoruz. Söz konusu üretim de Hakkâri’deki yerel ihtiyaçları karşılama doğrultusunda olacak. Ben kooperatifçilikte markalaşmayı çok önemli buluyorum. Biz “Çiçeklerin Özü” ismini o şekilde kurduk, arıcılık faaliyetleriyle başladık. İleriki zamanlarda “Çiçeklerin Özü” isminde bir bal bile üretmeyi planlıyoruz. Bu hususta ne kadar kooperatif sayısı çoğalırsa çoğalsın eğer markalaşma sağlanamazsa ben bunun çok başarılı olabileceğini tahmin edemiyorum. Bu hususta markalaşmanın kamusal düzeyde de desteklenmesini çok önemli buluyorum. Hakeza, bizim yine Hakkâri ilimizin sınır kapılarına yakın olması ve Irak, İran gibi ülkelere yakın olması, bu ülkelere de ihracat yapma olanaklarının olabilmesinden kaynaklı Irak’la yapmış olduğum görüşmelerde yaklaşık 2017 yılı içerisinde 30 bin adet gül talepleri söz konusu oldu ama maalesef sınır kapıları bu anlamda aktif olmadığından dolayı arkadaşlarım bu üretimi yapsa dahi bu üretimleri Irak’ı veremeyecekler gibi gözüküyor. Biz Hakkâri ilinde hakeza sadece süs bitkilerinde ve arıcılık alanında değil, yine ben Tarım Reformu Genel Müdürlüğü kapsamında KKY programlı ekonomik yatırımlara kooperatif adına istiridye mantarı üzerine bir proje gönderdim bu sene. İnşallah, müdürümüz de bu hususta hassasiyetlerini dile getireceklerdir. Hakkâri ilimizde çiftçilerimiz için bir kampüs alanı oluşturmayı planlıyoruz. Bir alanda sadece kadınların üretim yapabileceği, bu üretimlerden gelir elde edebileceği, bu gelirle çok daha vizyon bir yapı oluşturabileceği kanaatindeyiz. Çok ciddi bir sinerji oluşturduk, çok başarılı olabileceğimizi tahmin ediyoruz ama biz Hakkâri’de çok yalnızız yani arkadaşlarımla çok yalnızım. Kamusal duyarlılıktan bahsetti Bülent Hocam, gerçekten Hakkâri’de bu yok. Ben 5 sefer il özel idaresine bir mıcır yani seraların önüne o çamur alanı kapatmak amaçlı 5 sefer gidebiliyorum ama il özel idaresi bu anlamda çok hassas davranmadı. Ben mıcırı kendi akrabalarımın şantiyelerinden sağlayabilirim. Bu çok acı bir durum.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Çok kabul edilebilir bir şey değil.

HAKKÂRÎ İL GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ İDRİS UCE

– Tabii ki.

Hakeza, DAKA’da arkadaşlarımızın ricasıyla orada ufak bir proje hazırlama ve teknik geziye götürdüm İzmir’e. Vali yardımcıma gittim, rica ettim, bu arkadaşlarımı ben teknik geziye götürmek istiyorum. Bu hususta desteklerini rica ettim, kendilerine durumu arz ettim. Fakat bana vermiş olduğu cevap şuydu: “Siz projeyi hazırlarken neden bu ücreti eklemediniz?” “Efendim, bu, sabit bir yatırım projesidir ve biz sabit yatırım projelerine maalesef ekleyemiyoruz.” dedim, durumu arz ettim kendilerine. Fakat, kamusal duyarlılık çok kötü Hakkâri ilinde.

Yine, ben bu istiridye mantarını neden düşündüm? Askerî kurumların tamamının çok olağan düzeyde bir mantar alımı söz konusu, hakeza polis lojmanlarının hakeza Hakkâri halkında ciddi bir kullanım alışkanlığı söz konusu.

BAŞKAN – Toparlayalım, bizim Genel Kurulumuz var da o yüzden.

HAKKÂRÎ İL GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ İDRİS UCE – Peki, çok özür dilerim.

Dolayısıyla, hani, ben sadece son olarak son bir cümle sarf ediyorum. Hakkâri'deki kadın çalışmalarını daha da ileri taşıyabilmek adına sizlerden, üyelerden, vekillerimizden ben Hakkâri'ye destek veren, çalışmalarımızı takip eden, bir sıkıntımızın olması durumunda kendilerine ulaşabileceğimiz bir gönüldaş vekil talep ediyorum.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bizim Hakkâri sorumlumuz kimdi?

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Belma Satır.

BAŞKAN – Sizin bilgileriniz var bizde. Vekilimizle temasa geçmeniz için biz sizinle ayrıca...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Parti olarak özellikle kadın vekilleri olmayan bazı illerde kadın vekilleri görevlendirdik, o anlamda sizi irtibatlandırabiliriz. İstanbul milletvekilimiz ama Belma Hanım tecrübeli bir siyasetçidir. Bu konuları da bayağı bilir yani laf aramızda. Bu konuda sizi irtibatlandırabiliriz.

BAŞKAN – Zonguldak'a geçmeden önce Eskişehir'den bir kooperatifimiz daha gelmiş zannediyorum. Sizi de dinleyeyim.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Çok kıymetli hazırım, öncelikle Tarım Bakanlığına ve Gümrük Bakanlığına çok teşekkür ediyorum. Çok fevkalade derecede destek verdiler.

BAŞKAN – Kendinizi tanıtır mısınız? Kooperatifin ismini de bir söyler misiniz?

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Sınırlı Sorumlu Mihalgazi İlçesi Sakarılıca Alpagut Beldesi Demirciler, Karaoğlan ve Bozaniç Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.

BAŞKAN – Bayağı uzun bir ismi varmış.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Bilerek yaptım o ismi, bütün hepsini kapsayacak şekilde bir kooperatif kurdum.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Ayrıca, Mihalgazi Belediye Başkanımız, ilçenin belediye başkanı.

BAŞKAN – Onu da söylemeniz gerekiyor.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Şimdi 2004 yılında kuruluş amacı Tarım, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından 500 metrekare sera alınması için böyle bir kooperatif kuruldu. Normalde mali müşavirlik yapan bir arkadaşımızın ve kooperatifin zorluklarını bilmeme rağmen yine de dedik ki: Hani, bu kadar talep oluyor. Ziraat odaları geldi bize, dediler ki: “Bu kooperatifi kurar mıyız?” “Kururuz. Kurduk. 500 metrekare seralarımızı aldık, çok düşük bir fiyata aldık. Devlet o konuda üzerine düşen görevi yaptı, hâlâ da yapmaya devam ediyor. Çok düzenli bir şekilde ödeyen bir kooperatifiz biz devlete olan borcumuzu. Bu konuda hassas davranıyoruz ama maalesef ödemeyen kooperatifler, üyeleri çok fazla. Hani, bir de acı tarafını da söyleyelim yani. Vatandaş da üzerine düşeni yapmıyor, devletten aldığı borcu ödemiyor, ödemediği için de maalesef Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Sayın Başkanım, kapattı bu mevzuyu. Yani, kooperatif üyeleri borçlarını devlete ödemediği için buna desteği kesti.

Ben cümlemi bitireyim, siz yine şey yapın.

Mesela, biz Gümrük Bakanlığında da –çok üzüldüm ben- bir kooperatif kurdum ben. Şu an mesela Cumhurbaşkanına hediye ettiğimiz, bakanlarımıza hediye ettiğimiz peşkirleri orada ürettik. Mesela Türkiye’de o peşkirleri üretebilen 1 kadın vardı, şu an 4; 3 de biz yetiştirdik hoca olarak ve çok da nadide peşkirlerdir yani.

Biraz dağınık anlatıyorum, kusura bakmayın. Emine Hanım, Sayın Vekilimiz sayesinde biz çok şey öğrendik, hani kendisi ekonomist ama hakikaten marka değeri olmaya çalışıyoruz. Bunu tek ilçe bazında değil, kooperatif bazında da marka değeri olmaya çalışıyoruz ama şurada bir şey var, bakın: Şimdi, anlattınız, dediniz ki: “2005 yılında 3.500 lira gibi bir gider var.” Kooperatif 7 kişiden kuruluyor Sayın Vekilim, 300 lira iki yılda ödemesi gerekiyor üyenin bunu. Şimdi, ilk etapta ödedikleri 75 lira kuruluş şeyinde. Yani, çarpın bunu 7’yle, işte ne kadar yapıyor? Çok az bir rakam tutuyor, bununla kooperatif kurulmaz, kooperatif kurulmaz. Sermayesi olmayan zaten hiçbir iş yapılmaz. Ama şunu yapabilirsiniz: Bakın, bugün ziraat odaları çok güçlü. Bakın, ben arkadaşlara şunu söylüyorum: Devletten beklemek yerine, sizin odalar ve birlikleriniz var, lütfen, rica ediyorum, odalara ve birliklere kooperatiflere bakacak bir mali müşavir alsınlar efendim. Çünkü, bakın, mali müşavir birinin bir yıllık maliyeti 4 bin lirayı buluyor. Defter tasdiklerinde devlete ödenen harç belki 100 lira sayın vekilim ama “defter tasdik parası” adı altında muhasebeciler bin liraya yakın para alıyorlar. Yani, en azından, bu tür giderlerde bunu ziraat odalarına yıkabilirsiniz. Yani, ziraat odaları bir muhasebeci alır, mali müşavir alır, 2 bin lira, 3 bin lira, neyse verir, kendi ilindeki bütün muhasebe defterlerini tutabilir. Yani, Tarım Bakanlığı bunu yapabilir. Yani, bu, kooperatifleri çok büyük bir şekilde rahatlatır.

İkincisi, bizim kooperatiflerin en büyük sorunu kayıt dışı. Şimdi, bir kooperatif asla ama asla kayıt dışıyla savaşılamaz, hele tarımda asla savaşılamaz. Siz, şimdi, hani, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı... Tamam, 7-8 üyeyle kuruluyor, bir şeyler yapıyor ediyor yani inove ediyor, farklı bir ürün ortaya çıkartıyor ama tarımda bunu yapamazsınız. Tarımda kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyi tamamen başaramadığınız sürece hiçbir kooperatifi başarılı kılamazsınız -çok uzatmıyorumdur inşallah- ama şunu yapabilirsiniz. Bakın, sayın vekilim, ben size de bunu öneri olarak verecektim: Rica ediyorum, Maliye Bakanlığında birilerini tutun bu komisyonlarda. Bizim sıkıntılarımız Maliye Bakanlığında; Tarım Bakanlığında, Gümrük Bakanlığında değil. İnanın, ben bugün gelmeyecektim, sırf bunları bir de size söylemek için geldim yani. Bizim Maliye Bakanlığımız bizi dinlemiyor, bizi birinci sınıf şirket statüsünde görüyor, bize sanki kendimiz şirket kurmuşuz gibi muamele yapıyor, şahsımıza şirket kurmuşuz gibi muamele yapıyor. Cezaları çok ağır. Yani, 1163 sayılı Kanun nasıl bir kanundur anlamıyorum, sadeleştirip 8 maddeden bir şey oluşturamıyor, sırat köprüsü gibi mübarek. (Gülüşmeler) Gerçekten çok değişik bir kanun.

BAŞKAN – Tamam, bir dahaki toplantıya biz Maliye Bakanlığımızı da çağırırız inşallah.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN - Ya, rica ediyorum, çağırın. Çok ketumlar, kesinlikle değiştirmiyorlar. Hani, vaktinizi çok alıyorum, çok da dağınık anlatıyorum ama lütfen kadının BAĞ-KUR’daki emeklilik yaşını indirin.

BAŞKAN – Toparlayalım çünkü bir kooperatifimiz daha var.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN - Kadın dışarıda, soğukta çalışıyor. Burada da bir şey var. Yani, kadın resmen orada on beş yıl, yirmi beş yıl çalışacak, yıpranma payı konması lazım tarımda kadına.

Bakın, ben, Eskişehir merkezde de görüyorum. İşte, böyle kent konseyinde toplanıyoruz hanımlarla falan “Ben 08.00-17.00 çalışıyorum, ben kreş istiyorum devletten.” diyor. Tarımda çalışan kadınlara yönelik daha bir tane kreş açıldı mı Türkiye’de, bilmiyorum. Ben de açmadım, tamam, açacağım yani onun için uğraşıyorum ama bununla ilgili gerçekten destek verilmesi lazım.

Şunu da söyleyeyim: Kırsalda nüfus yüzde 9, şehirlerde yüzde 91, resmen şehirlerde köylü şehirli insanlar oluşuyor şu an. Yani, pıllını pırtısını topluyor, geliyor, şehirde yaşıyor ama şehir kültürünü bilmeyen köylü insanlar oluşuyor ve bu da çok kötü bir şey.

Bir şey daha söyleyeceğim. “Kadın çalışmıyor.” dediniz sayın vekilim. Hayır, erkekler hanımlarının çalışmalarını istiyorlar, benim yöremde öyle. Çünkü insanlar hanımlarının çalışıp maddi olarak eve kaynak sağlamasını istiyorlar artık. Bu konuda sosyolojik çalışma yapılması lazım. Nedense bu konu hakkında daha bir çalışma yapılmadı. Neden bilmiyorum, erkeklerin hanımlarının çalışmasını isteyip istemediği konusunda bir çalışma yapılmadı. Bizzat erkekler hanımlarının çalışmasını, eve katkı sağlamasını istiyorlar sayın vekilim.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Şehirde de, öyle mi?

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Şehirde de efendim, kesinlikle şehirde de istiyorlar.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Şehirde istiyorlar. Yeni nesilde “Çalışan eş alalım, evlenelim.” anlayışı oluştu.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Aynen efendim.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Benim söylediğim başka bir şey. Göçle geldiğinde o kültürün oluşması için zaman istiyor, benim söylediğim o.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Efendim, bakın, öyledir, ben o konuyu tam bilemiyor olabilirim ama göçle gelen kadınlar çok çalışıyor bizim ilçemizde. Mesela, Ekim ile Mart ayında -şimdi, Emine Hanım’la da o konuda bir projemiz var Allah’ın izniyle- geliyorlar ve ben çok üzülüyorum o hanımların durumuna.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Evet, o ayrı bir proje.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Yani, mesela, bakın, ben belediye lojmanlarımı, ilçedeki evlerin hepsini bu göçmen kadınlara verdim, onların orada çadır açmalarına, bilmem ne açmalarına müsaade etmedim. Belki yerel halktan tepki de alıyorum ama bütün belediye lojmanlarına bu hanımları yerleştirdim ben yani benim gibi yaşamalarını istediğim için. Yani, burada da bir çalışma yapılması lazım sayın vekilim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

EMİNE NUR GÜNAY (Eskişehir) – Somut öneriler için çok teşekkür ederim.

MİHALGAZİ BELEDİYE BAŞKANI ZEYNEP AKGÜN – Estağfurullah Vekilim.

BAŞKAN – Zonguldak’a geçmeden önce siz kısa bir söz istediniz, hemen size söz vereyim, sonra Zonguldak’a geçeyim.

ESKİŞEHİR İL GIDA TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ YASEMİN ÇAKIR – Ben de yaklaşık on sekiz yıldır tarım il müdürlüğünde çalışıyorum, yüksek ziraat mühendisiyim.

Ben sırf on sekiz yıl kooperatiflerde çalıştığım için şöyle bir önerim var: Kooperatiflerde kredi, kredi... Hiçbir zaman, asla bu krediler amacına ulaşamadı. Çok rica ediyorum pazarlama konusunda. Üretici üretiyor, sütü var, sütünü pazarlayamıyor, pazarlama konusunda çeşitli rakipler geliyor. Artı, bunun arkasından, eti var, etini pazarlayamıyor. Yani, üretimin en önemli şeyi olan pazarlama organizasyonunu ayarlayın, sonra kredi verin, sonra destekleyin. Pazarlama olmayınca, adamın hayvanı var, hayvanlarını satmak zorunda kalıyor.

Yine, bizim 2 kooperatifimiz meyve ve sebzeyle alakalı, bir türlü birlik sağlayamadık, Ankara'dan, İstanbul'dan 2 tane hal geliyor. Eğer çoksa salatalığın kilosunu 30 kuruşa alıyor, azsa 90 kuruşa alıyor.

Bu kadar.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Zonguldak Merkez-Dedeoğlu-Çolakpehlivan Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi temsilcisi Hatice Bartu.

ZONGULDAK DEVREK MERKEZ-DEDEOĞLU-ÇOLAKPEHLİVAN KÖYLERİ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ TEMSİLCİSİ HATİCE BARTU – S.S. Devrek Merkez-Dedeoğlu-Çolakpehlivan Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 2010 yılı Mart ayında 8 kişiyle beraber kuruldu. Asıl amacımız, tarlada ürettiğimiz ürünleri pazarda satabilmek içindi. Bunun için, belediyeden yer alabilmek için de kooperatif olmak zorundaydık. Kooperatif olduk, yer, adres belirtmemiz gerekiyordu. Siz dediniz ki: “Kooperatif kurmak için 3.500 lira para, ücret harcanıyor.” Bundan daha fazla harcanıyor.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET ÖZGÜN – 5 bin lira falan.

ZONGULDAK DEVREK MERKEZ-DEDEOĞLU-ÇOLAKPEHLİVAN KÖYLERİ TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFİ TEMSİLCİSİ HATİCE BARTU – Evet, hatta 2010 senesinde biz ticaret odasına, belediyeye, vergi dairesine dahi borçlanarak ve cebimizden para ödeyerek o dönemin Belediye Başkanı, şu an Milletvekili Özcan Ulupınar'ın yardımlarıyla bu kooperatifi kurduk.

Ben fazla zamanınızı almak istemiyorum, özet geçmek istiyorum. 2012 senesinde Devrek Güneşi markamızı aldık, 2014'te bünyemize gıda mühendisi aldık, şu anda 1 tane minibüsümüz var. Zonguldak ilçelerine ve pazarına gidiyoruz ama bizim de herkesin söylediği gibi pazar, lojistik, pazarlama... Ürünü yapıyoruz, üretiyoruz, onda hiçbir sıkıntı yok, köy ekmeği yapıyoruz esmer undan, tam buğday unundan ama pazar olmayınca, ürünü satamadıktan sonra, yaptığımız ürün elimizde kalınca hoş olmuyor. 2 sigortalımız var, 1 şoförümüz var, aynı zamanda fırınımızda çalışan işçimiz var, tam teşekküllü çalışıyor. Dedeoğlu'nda atıl durumda olan, yirmi senedir kullanılmayan, yıkılmış, harabe durumunda olan bir köy okulunu kırk dokuz yıllığına kiraladık, fırına çevirdik. Lojmanların bir tanesini reçel ünitesi ve pekmez ünitesi yaptık. İlçe tarımın -artı Filiz Hanım da burada- gıda mühendisimizin çabalarıyla BAKKA'dan proje geçirerek yaptık bunu, dört yıl sonra bize devrolacak. Bir lojmanımız var, o hâlâ atıl durumda, onu da kendi çabalarımızla yapmak istiyoruz. 3 bin metrekarelik bir alanımız var, orayı da inşallah bahara yapabilirsek, becerebilirsek kahvaltı yeri gibi, piknik alanı gibi yapmak istiyoruz. Merkeze çok yakınız biz, yürüyerek on beş yirmi dakikada gelinebilen bir köy. Aslında sorunlarımızın çoğu... Diyorsunuz ki: “KOSGEB projeleri falan...” KOSGEB'e ve BAKKA'ya, hangi kalkınma ajansına olursa olsun ortaklarınıza beş yıl boyunca ödenek yapmamanız lazım, yapmayacaksınız, yapmazsanız eğer o projeleri geçirebiliyorsunuz ama kırsal kesimde çalışan insanlar, ortaklarımız bizim evlerine bir ekmek götürmek için bizimle çalışıyorlar. Kendisini zorla ortak ettirenler var, zorla çalıştırılmak isteyenler var, eşi tarafından yönlendirilen bayanlarımız var. Böyle olunca, biz o projelerden faydalanamıyoruz. Fırınımızı da biz Şekerbank'tan rica ederek, Şekerbank'ı köyümüze getirerek, biraz da tehdit ederek 50 bin lira kredi aldık. (Gülüşmeler) Evet, açıkça söylüyorum. Ziraat Bankasına gittik, Vakıflar Bankasına gittik, “Bütçeniz yetersiz.” dediler, “Yapamazsınız, edemezsiniz.” dediler ama bir katkı olmayınca asla olmuyor. Çünkü biz hiçle, sıfırla, eksiden bu kooperatifi kurduk.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Ben tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Beraber yemeğe ineceğiz hem orada bir sohbet ortamımız olur.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben bir şey söyleyebilir miyim son olarak?

BAŞKAN – Buyurun Vekilim.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, hibe programlarının ne kadar önemli olduğunu biliyoruz kadınların desteklenmesi noktasında, bu gerçekten çok önemli ve bunu takdir ediyorum. Yapılan çalışmaların daha da yaygınlaştırılması noktasında kadınlarımızın bilinçlendirilmesi, bu hizmetlerden nasıl faydalanılabileceği noktasında bilgi verilmesi, yeterince duyurunun yapılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu, kamu spotları yardımıyla yapılabilir. Nasıl, kamu spotlarıyla sigaranın zararları anlatılıyorsa ya da kadına yönelik şiddette hangi hattın kullanılacağı belirtiliyorsa bu tür programların da ilanı yapılabilir. Ancak, kurulmasının yanı sıra sürdürülebilirlik noktasında çok büyük sıkıntı var.

Benim şöyle bir önerim var: Hangi kurum hibe veriyorsa, destek oluyorsa, kurulabilirlik noktasında hizmet veriyorsa, destek veriyorsa o kurum bu kooperatiflerin nasıl sürdürülebileceği, ne gibi sıkıntılarla karşılaştığı, nelere ihtiyaç duyulduğu noktasında da mentorluk hizmeti vermesi gerekir diye düşünüyorum. Çünkü o güne kadar iş hayatına girmemiş aktif, daha doğrusu profesyonel bir çalışma yapmamış kadınlarımızın tamam parayı alıyor, işe başlıyor ama ondan sonraki süreçte biz bile burada birtakım şeyleri gelip burada öğreniyoruz. Onların kendi başlarına sürdürmesi çok zor.

BAŞKAN – Evet, bu, genel ve hep aynı konu, onunla ilgili bir çözüm önerisi...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bilgiye erişim çok önemli konu.

BAŞKAN – Evet, evet, raporumuzda hep çıktı zaten.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ama kontrol... Bilgiyi ulaştırma da çok önemli.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Düzenli mentorluğunu yapıp ve kontrol etme.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Evet, bu konu da önemli.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Sayın Vekilim, çok kısa konuşabilir miyim?

BAŞKAN – Aşağıda konuşalım, yemekte konuşalım.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Raporla eklensin diye diyorum.

BAŞKAN – Öyle mi, hemen söyleyin o zaman.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şimdi, kooperatifler biraz önce çok güzel bir noktaya temas etti. Kooperatif bir sivil toplum örgütü olmadığı için, kooperatifleri bir sivil toplum örgütü gibi kâr dağıtmayan bir kuruluş sınıfına koyduğu için KOSGEB, diğer birimleri yani merkezi tanısa da taşrası tanımıyor ve destek de vermiyor. Yani, bunu özellikle rapor etmeniz lazım.

BAŞKAN – Anladım.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.12

